

Štev. 13.

V Ljubljani, dne 1. julija.

1886.

Božidar Raič.

No so leta 1884. volilci ptujskega volilnega okraja izbrali v državni zbor namesto umrlega Mihe Hermana Božidarja Raiča, zavlada je radost po vsej Sloveniji. Saj je bilo njegovo uzorno poštenje, njegovo zlato srce, njegov ko solnce čisti značaj, pred vsem pa njegova neusahljiva in brezmejna ljubezen do naroda in domovine splošno poznana. Kar je Božidar Raič deloval v svojem življenji od tedaj, ko je začel samostojno misliti, vse to je deloval iz čistega rodoljubja in domoljubja. Tuja mu je bila vsaka sebičnost; pač pa je za narodne namene takoj, ko mu je bilo to omogočeno, dajal s periščem.

Izvolitev njegova vzbudila je pa zaradi tega tako veselje in naudušenje, ker je polagoma začelo povsod v slovenskem narodu prevladovati mnenje, da našim zastopnikom v državnem zboru dunajskem nedostaje one energije, katera je pogoj vsakemu uspehu; da jim je do malenkostnih osebnih in krajevnih razmer čisto več, nego do splošno narodnih, in da se izogibajo vsakej okolnosti, iz katere bi vlada utegnila sklepati, da so odločni v narodnih zadevah. Ni čuda, da je slovenski narod, videč, kako brezuspešno je vse delovanje njegovih zastopnikov v državnem zboru; kako so že dolgih pet let zvesto služili vladi brez vsakega plačila, ki bi bilo zaleglo

narodu kot celoti, pripisoval ravno gori omenjenim lastnostim ves neuspeh ter si želel, da bi se konečno vsaj našel mož, ki bi imel dovolj volje in poguma, da bi se uprl takemu, posamičnikom pač ugodnemu, a narodu neplodnemu postopanju.

Da je Božidar Raič mož za to, čutil je vsak Slovenec. V delavnosti neutrudljiv, krepkega zdravja, čiste duše, zdrave sodbe, čutljivega srca, poleg tega pa obdarjen s fenomenalnim, nauduševalnim in prepričevalnim govorniškim darom, bil je kakor nalašč pozvan, da krepko in odločno ter brez ovinkov začne na merodavnem mestu boj za sveta naša prava. Dobro je čutil, kako teško breme mu nakladajo njegovi volilci, in poznavaje svojo občutljivost, branil se ga je. A ko so vsi soglasno izjavili, da drugega ne volijo nego njega, udal se je, a s proroškim duhom pristavil: „To bode moja smrt.“

Po dobrih dveh letih, dne 8. junija t. l., spremili smo ga res k večnemu počitku. Ob odprtem grobu njegovem plakali so malone vsi, ki so ga spremljali k zadnjemu počitku, plakal je ves slovenski narod. Tožnega srca zapuščali smo pokopališče ljubljansko. Pred očmi nam je ustajalo blago lice pokojnikovo, in nevidljiv glas nam je šepetal: žrtev rodoljubnega delovanja.

—b.

(Dalje prihodnjič.)

Pavel Josef Šafařík, književnik vseslovanski.

(V petindvajsetletni spomin njegove smrti.)

(Konec.)

Slovanski duh se je Šafaříku vzbudil dijaku na liceji kesmarškem, čitajočemu slučajno praškega profesorja Jos. Jungmanna v „Glasniku“ iz leta 1803. razpravo o jeziku materinskem in narodni naobrazbi. A kakor je mladost vsakega človeka več ali manj pojetična,

tako je tudi naš poznejši književnik vseslovanski začel književno delovati s pesmicami, katere je priobčeval v Hromadkovem, na Dunaji izhajajočem časopisu „Prvotiny pěkných umení“ in v drugih listih čeških, ter je tudi posebe izdal zbirko že z oznamovalnim naslovom „Ta-

transká Můza s lýrou slovanskou“ v Levoči 1814. Te prvence pesniške je tedaj sloveči Slovak Palkovič lepo pohvalil gledé pojetske strani njihove. Poleg tega je tudi nabiral narodne pesmi slovaške, katere je pozneje dal na svetlo. — Bivajoč v Jeni, preložil je na češki jezik starogrško komedijo Aristofanovo „Oblaki“ in nemško tragedijo Schillerjevo „Maria Stuart“, kar pa je prišlo na svetlo še le deset let pozneje v Pragi. Obiskavši zatem l. 1817. Prago, spoznal se je Šafařík lično z Dobrovskim, Hanko, Jungmannom idr., v Požunu pa s Palackim, Kolárjem, Palkovičem in drugimi rodoljubi in pisatelji češkimi in slovaškimi. Šafařík in Palacký izdata skupno spis: „Počátky českého basnictví, obzvláště prosodie“, v Požunu 1818, v katerem sta grajala dotedanjo praznoto češkega pesništva, kazala uzvišene idejale ter opozarjala na davnoklasično prozodijo časomerno nasproti do tedaj navadnemu naglašanemu stihotvorju.

Prišedši med južne Slovane, v srbski Novi Sad, začel je Šafařík književno še le prav delovati. Tečajem trinajstih let si je pridobil tukaj, takorekoč na razmeji vzhoda in zapada, po obširnem proučevanju Slovanstva v tem predmetu toliko znanje, da je skoro bil jeden prvih velemov med slovanskimi učenjaki. Najprej je sedaj skupno z Benediktijem izdal največ že prej nabrane narodne pesmi pod naslovom: „Pisne světské lidu slovanského v Uhrich“, v Pešti 1823 in 1827 v dveh zvezkih, katere nam razven drugih momentov morejo ob jednom biti kot Šafaříkovo častno slovó od lažje književnosti ter prehod k naslednji njegovi povse znanstveni književnosti. Kajti od sedaj imamo v kratkih presledkih célo vrsto najkrasnejših proizvodov jezikovnih in zgodovinskih preiskav Šafaříkovih. — Drugujoč z domorodci in pisatelji srbskimi, kakor z Lukijanom Mušickim, arhimandritom šišatovskim, svečenikom Plat. Atanackovićem, profesorjem Gjorgj. Magaraševićem, Jov. Hadžićem-Miloš Svetićem idr., pa preiskujoč arhive srbskih samostanov v Fruški Gori in patrijarhijsko knjižnico v Karlovcih, a po drugod, v Srbiji, Dalmaciji, Hrvaški, Slovenski, občujoč pismeno s prijatelji: nabral je Šafařík silo božjo starih jugoslovanskih knjig, rokopisov, napisov itd., kakeršne zbirke dotlej še nikjer ni bilo. A plod tega truda so bila dela veleznamenita, tičoča se stvari občeslovanskih, pa jugoslovanskih sploh ter srbskih in staroslovanskih posebe. V prvo vrsto spadate dve knjigi, ki sta sedaj zagledali svetlo. Najprej je: „Geschichte der slawischen Sprache und Literatur nach allen Mundarten“, Ofen 1826, kjer je sestavljeno vse, kar je bilo do tedaj znanega o duševnem življenju vseh slovanskih plemen, in o kateri pravi Kolár, da so se „Slovani v nji zagledali, kot v kakem velikem zrcalu“, da so se „videli prvokrat in se čudili pred vso Evropo, da so jeden rod.“ A druga je razprava: „Ueber die Abkunft der Slawen“, Ofen 1828, ki jo je Šafařík spisal na podlagi dela Lovr. Surowieckega: Sledzenie początka narodów słowianskich (1824) ter je istega učenega Poljaka nazore o Slovanih kot pravekih prebivalcih Evrope nekoliko še bolj utemeljil, nekoliko dalje razvil. S tema deloma si je Šafařík prokrčil tudi pot k temeljitim naukom o slovanski davnosti in zgodovini slovanski, a zajedno položil temelj glavnemu delu svojemu, slovanskim starožitnostim. — Nadalje je

nabiral Šafařík gradiva za obširno zgodovino slovanskih književnosti, in to najprej jugoslovanske. „Moj geografski položaj zahteva od mene,“ pravi sam, „da najprej zberem gradivo za jezik in zgodovino južnih Slovanov; a največji slavisti ne slutijo, koliko se je tu od XII. veka na hrvaškem in srbskem jeziku napisalo in tiskalo.“ Podpiralo ga je pri tem več rodoljubov iz dotičnih plemen, na pr. med kajkavskimi Hrvati župnik T. Mikloušić, med kranjskimi Slovenci pa profesor Čop. No akoprav je bilo delo l. 1833. gotovo, vendar ga Šafařík ni dal na svetlo; nego še le po njegovi smrti je rokopisno zapuščino priobčil v tisku J. Jireček pod naslovom: „Geschichte der südslawischen Literatur“, Prag 1864, 1865 v štirih zvezkih, in to I. slovensko in glagolsko pismenstvo, II. ilirsko (t. j. čakavsko pa štokavsko) in hrvaško (t. j. kajkavsko) pismenstvo, a III. in IV. srbsko pismenstvo. Sicer to ni književna zgodovina v pravem zmislu, nego so samo vesti bijografske in bibliografske: podatki o posamnih pisateljih in naslovi pojedinih spisov; in dasi tudi to še tu in tam nedostatno ter opomnje ne vselej uprav primerne — kar pa gre seveda mnogo na rovaš njegovih podajačev: vendar je isto delo še danes nam Jugoslovanom temelj in glavni vir vsem sestavkom o zgodovini naše književnosti, slovenske, hrvaške in srbske. Posebe pa je objavil Šafařík zaklad obsežnih svojih naukov o jugoslovanskih jezikovnih narečjih v „Serbische Lesekörner, eine historisch-kritische Beleuchtung der serbischen Mundart“, Pesth 1833, kjer je določno dokazal, da je kakor vsa narečja slovanska tako tudi srbsko že od davna ostro od drugih ločeno in da razni slovanski jeziki nikakor niso sinovi takoimenovane staroslovenščine, — katera misel je do tedaj bila malone v obče v veljavi.

Do sedaj je Šafařík pisal, kakor smo videli, največ v jeziku nemškem; nekaj zarad tega, ker je v oni dobi le tako mogel biti razumljiv vsem Slovanom brez razlike narečja in pisma, nekaj pa tudi zato, da bi v slovanski svet odprl vrata tujcem, posebno najbližjim sosedom Nemcem. A preselivši se v metropolo avstrijskih Slovanov, v češko zlato Prago, upotrebljal je za glavna dela svoja književna z večine češčino, kakor je bil tudi od prijateljev Čehov dobil podporo s pogojem, da piše odslej samo češki. Jungmann je tedaj Šafaříku, odhajajočemu iz Ogrske, zaklical bil radostno: „Sedaj torej s pomočjo božjo odnesite plemeniti svoj život iz one nesrečne zemlje; prenesite ga v naš ne uprav raj, ali vendar dobri kraj. Z vami, nadajam se, zasije nova zvezda naši književnosti.“ In bilo je tako. S prihodom Šafaříkovim med Čehi nastala je nova doba njegovega življenja, ali tudi nova doba književnosti vseslovanske. — V Pragi osnuje Šafařík najprej skupno s Palackim glavno svoje delo, Slovanske starožitnosti, katere bi imele razjasniti najstarejšo zgodovino Slovanov do razširitve kristjanstva v prvem delu, a v drugem delu bi se opisali običaji in življenje, vera in jezik njihov za one dobe. Celi dve leti se je žrtvoval samo temu le poslu, delajoč kakor čebela v svoji stanici, mrtev za zvenanji svet in celó za rodbino svojo ter jedino posvetujoč se s književnimi prijatelji. In tako so tedaj naposled, v rokopisu že l. 1835. gotove, na svetlo prišle one glasovite „Slovanské Starožitnosti“, oddíl dějepisný, v Praze, 1837. vel. 8°. na 1005. str. Mnogo

je k izdavi pripomogel slavni Rus Pogodin, kar tudi pisatelj zahvalno omenja v predgovoru. Slovanske Starožitnosti so delo monumentalno in epohalno, Šafaříku in Slovanstvu spomenik trajnejši od medí. To je prav za prav prva slovanska zgodovina, a obsega najtemnejši del zgodovine naše. Razdeljuje se na dve dobi. Prva doba od Herodota do propada hunske in rimske države, od 456 pr. Kr. do 469—476 po Kr., črta v petih razdelkih prihod v prvotne sedeže in zgodbe najstarejših Slovanov, zemljepisje stare slovanske domovine in sosednih narodov ter ponavlja končno podatke cele preiskave. Druga doba od propada Hunov in Rimljanov do pokristitve Slovanov, od 476 do 988, riše v najstarih razdelkih najprej razširitev Slovanov, a potem zgodovino posameznih plemen v ti dobi, namreč Rusov, Bolgarjev, Srbov, Hrvatov, Slovencev, Poljakov, Čehov, Moravcev in Slovakov, polabskih Slovanov, ter podaja končni pregled s sklepom. „To delo — pravi se v češkem Slovníku naučném — je še dandanašnji temelj vsakateri slovanski historiji; ne more brez njega izhajati nijeden slovanski zgodovinar, pišoč zgodovino svojega lastnega naroda, nahajajoč tukaj vse vesti o starih Slovanih skrbno zbrane in kritično razrejene; tudi se res vsi zgodovinarji slovanski v uvodu k zgodovini naroda svojega sklicujo na to delo in iz njega zajemajo (Palacký, Rački, Hilferding, Solovjev idr.). Slovanske Starožitnosti so slava pristne vede vseslovanske: napravile so v nji resničen prevrat in so bile vsprejete ne le pri celem Slovanstvu, temveč tudi v ostalem učnem svetu evropskem. Z največjo hvalo in priznanjem in z vso pravico je rekel o njih Palacký, „da se to delo tako dolgo ne poizgubi, ampak bode živelo in ne jenja prinašati obilne koristi, dokler bode Slovanstva in zgodovinskih preiskav.“ (V. Slovanstvo izd. Mat. slov. I. 94). Delo je bilo skoro prevedeno iz češkega še na dva druga glavna jezika slovanska, takoj na ruski (Bodjanski 1837, 1838) in na poljski (Bonkovski 1842), a tudi na nemški (Mosig von Aehrenfeld 1843, 1844). Nekaj zgodovinskih preiskav Šafaříkovih je danes res zastarelo; ali vsejednako je njegovo delo glavni vir in pomoč v ti stroki. Leta 1862. in 1863. je bilo izdano v drugo v dveh zvezkih po trudu Jos. Jirečka v Pragi. Drugi del, prave Starožitnosti: nabrazovanost in notrjni život davnih Slovanov v predkristjanski dobi, žal ni zagledal sveta, dasi je Šafařík tudi temu nagromadil gradiva, kakor svedočijo posamezne razprave, objavljene v „Časopisu českého Museum“ na pr. o Rusalkah, Črnobohu, Svarogu, o staroslovanski dedovini, o pravnem zavodu idr. Pisatelj je bil zadržavan nekaj po drugih, takemu možu le nepristojnih poslih, nekaj pa je takšno delo v oni dobi za jednega človeka bilo pač tudi presilno; ter uprav tu velja, kar je bil Šafařík že l. 1830. sam o sebi rekel: o da bi imel sto rok ali da bi mogel sto let živeti in delati! — Poleg prešlosti slovanske pa je Šafařík mislil tudi o sedanjosti slovanskega naroda ter nam je tega kakor v celotni sliki predočil v knjigi: „Slovanský národopis“, v Praze 1842. 8°. XII. 188 str. z mapo, na kateri se vidijo meje in obseg narečij slovanskih med Šumavo in Uralom, med Ledovitim in Egejskim morjem. Spis sam je razdeljen na dva dela. V I. se govori o slovanskem jeziku in njegovih narečjih ter podnarečjih, v II. pa o jezikih slovanskemu sosednih.

Zatem so pregledni dodatki o slovanskih plemenih po jeziku in državah, po jeziku in veri, ter po jeziku v obče, vkupaj 78,691.000 ljudi; nadalje primeri narodnih pesmi iz vseh posameznih narečij, pa kratek tolmač nekaterih mestnih imen. Tudi to delo, ki je v dveh letih bilo trikrat izdano (in štirikrat ok. 1874?), bilo je skoro preloženo 1843 na ruski (po Bodjanskem) in poljski (po Dalmanu).

Poleg takih del o Vseslovanstvu pečal se je Šafařík istodobno tudi z njega pojedinimi odrastki, imenoma z jugoslovanskim in češkim, z ozirom na jezikoslovje in književnost. Nekaj priprav temu je bil zgotovil že v Novem Sadu, drugo pa je stvoril v zlati Pragi. Med ostalimi v to vrsto spadajočimi razpravami so spisi priobčeni v „Časopisu českého Museum“: Pregled najnovjše književnosti ilirskih Slovanov 1833, O zbirkah slovanskih narodnih pesmi 1838, O tiskarnah v zemljah jugoslovanskih 1842, Razcvet slovanske književnosti v Bolgarski 1848; a v nemškem praškem listu „Ost und West“ l. 1838. razprava o jeziku in pravopisu ilirskem, odnosno o Lj. Gaji in njegovih Ilirih. Posebe je bil v 30 iztisih izdal: „Monumenta illyrica seu Slavorum gentis Illirici provincias incolentis omnis aevi documenta cyrillicis literis consignata (I. Diplomata, II. Inscriptiones, III. Speciminae codicibus)“ 1839. 8°. 47 str. kot kazalo zborniku; ki je pozneje izšel pod naslovom: „Památky dřevního písemnictví Jihoslovanův“, v Praze 1851, obsegajoč največ spomenike do tedaj še neizdane, kakor obe panonski legendi o Cirilu in Metodu, životopis srbskega kralja Stepana Nemanje, nekoliko listin itd. A to je samo prvi del; mnogo tega je ostalo v rokopisu. Nadalje je l. 1852. v „Časopisu českého Museum“ objavil spis: „Pohled na prvověk hlaholského písemnictví“, in nato posebe razpravo: „Památky hlaholského písemnictví“, v Praze 1853, kjer je v predgovoru (60 str.) o glagolskem pismu že izrekel misel, da je nekoliko mlajše od cirilskega, a da je vsekakor glagolica izdelana po cirilici. Istega leta 1853 pa se je v knjižnici praškega kapitola našlo nekaj novih do tedaj neznanih odlomkov glagolskih; in te je Šafařík s prof. Höfflerjem izdal kot: „Glagolitische Fragmente“, Prag 1857, katerim je še nato pridružil znamenito razpravo: „Ueber den Ursprung und die Heimath des Glagolitismus“, Prag 1858. Tu je sedaj Šafařík zasvedočil z dokazi, da je slovanski blagovestnik sv. Ciril izumil bil uprav glagolico, a ne takozvane cirilice, kakor se je do tedaj trdilo, katera poslednja pa da je proizvod njegovega učenca Klementa, pozneje vladike bolgarskega; a kakor je bil preje menil, da ima tkim. staroslovenščina svoj začetek v Bolgarski l. 855., tako ji sedaj določuje Panonijo in Veliko Moravsko za domovino z l. 862. Spomina vredno je še, da je Šafařík za ta dela svoja tudi sam narisal pismena cirilska in glagolska ter po tem obrazci dal v Pragi uliti novo ukusnejšo azbuko. — Dela Šafaříkova, češke strani se tičoča, pa so iz te dobe posebe: „Die ältesten Denkmäler der böhmischen Sprache“, Prag 1840, katere je izdal skupno s Palackim, priobčivši med ostalim Libušin soud, Litomeriško ustanovno pismo idr., na kateri publikaciji je izdajatelju čestital isti germanist J. Grimm. Z Jungmannom in

Hanko vred je izdal: „Rozbor staročeske literatury“, v Praze 1845, kjer je tudi dokazal pristnost Rokopisa kraljedvorskega. V zbirki „Výbor z literatury české“ pa je podal Šafařík „Počátkové staročeské mluvnice“ 1845. 118 str., s čimer je položil temelj zgodovinskoprimerjajoči slovnici češkega jezika. Razven tega je napisal še več sestavkov o češkem jeziku in književnosti, na pr. v knjigi: „Hlasové o potřebě jednoty spisovného jazyka pro Čechy, Moravany a Slováky“, ki jo je izdal V. V. Tomek 1846, članek o slovaškem književnem jeziku za jedinstvo s češkim. V „Časopisu českého Museum“ je 1845 priobčil razpravo o mestu Vineta, Jumin, Julin, Jomsburg. A zopet več ali manj vse Slovanstvo zadevajoče delo Šafaříkovo je iz poslednje dobe: *Juridischpolitische Terminologie für die slavischen Sprachen Oesterreichs*, 1850 za odseke češki, hrvaškorski, slovenski, poljski, ruski, kot skoncatek dunajskih posvetov poverjeniških. Namenil je bil tudi izdati *Slovanski etymologikon*, t. j. slovar korenov slovanskega jezika, o katerem delu se je trudil deset let; ali je mogel od tega priobčiti samo kakih šest razprav v „Časopisu českého Museum“. Bolehajočemu telesno in duševno sploh mu več ni bilo moči književno mnogo delovati; zadnja razprava njegova je bila menda ‚O naslednem právu českem‘, katero je čital v češkem učenem društvu 19. dec. 1859.

* * *

To je mala slika življenja in delovanja Šafaříkovega. Dobro piše o tem hrvaški pisatelj J. Milčetić: „Na kolikor je tudi Šafaříkovo življenje jednostavno, skromno, na toliko nam njegovo naučno delovanje prikazuje svetlejšo sliko. Slovanstva ni v tem veku nikdo tako poznaval, kakor Šafařík; nikdo mu ni nesebičneje daroval vseh svojih moči, kakor on. Kolár je peval slavo vsemu

Slovanstvu; ali Šafařík je prvi temu Slovanstvu pokazal, od kod li je, kakšno li je bilo nekdanj, koliko ga je danes in kje da je. Kolár in drugi so leteli za fantastičnimi idejali; Šafařík se je držal stvari same, kakeršna je zares. Drugi so pesniki, Šafařík je učenjak. Znanosti slovanski ni v tem veku nikdo toliko pripomogel, kolikor Šafařík. Mnoga sodba, mnoga misel Šafaříkova danes velja samo kot historijska; ali v glavnem bode Šafaříkovo delo imelo trajno rejalno vrednost, a v marsičem bodo njegova dela dolgo ostala jedini izvor. Šafařík je velikan učenjaški, kateri po svojem delovanju pripada celemu Slovanstvu; njegovo ime je privezano o vsako najmanjšo vejo slovansko: hvaležnosti svoje mu ne smejo nikdar zanékati narodi slovanski“ (Obzor 1877. 142). In lepo govori tudi naš rojak J. Šuman: „Helen je po stari basni oče postal razcepljenim rodod grškim, Ahajcem, Joncem, Dorcem; zavednost sorodnosti jih je naganjala imenovati se: Vsehelence. Tako je Šafařík razcepljenim slovanskim rodičem za mater dal našo mater: Slavo. Bila je Slava vedno naša mati; ali ker je nismo poznali, nismo je imeli. Šafařík je nam jo dal, ker je razjasnil in postavil slovansko zgodovino. Šafařík je Slovanom prižgal ono luč, po kateri so videli in spoznali, da so jednega roda, da so otroci jedne iste matere; on nam je pokazal, da so Čeh, Poljak, Rus in Jugoslovan po nezgodi zablodeni bratje, katerim bi skoro zavednost sorodbine že minola. Plodovi njegovega velikanskega duha budé in krepé slovansko uzajemnost. Pojdimo in zajemajmo tedaj tudi mi Slovenci iz virov Šafaříkovih, da imamo, s čimer se lahko krepčamo, kedar bi nas spopadale omedlica in slabost“ (Zora 1872. št. 6.) No zato pa kličemo z ruskim pesnikom T. P. Ševčenkem: „Slava-ž tobi Šafaříku, vo viki i viki, ščo zviv jesi v odno more slavjanskiji riki!“

Andrej Fekonja.

Lavoslav Gorenjec-Podgoričan.

(Konec.)

Književno delovati pričel je L. Gorenjec že kot gimnazijec. Že kot sedmošolec dopisaval je „Novicam“ in sicer o predavanju slovenščine na novomeškem gimnaziju po č. g. p. Ladislavu. A ti dopisi bili bi skoraj usodepolni za njegovo prihodnost. Gimnazijsko vodstvo zvedelo je o njih ter skrbno pozvedavalo o pisatelji. Le omenjenemu gospodu profesorju, katerega je celo življenje posebno čislal, imel se je zahvaliti, kakor mi je sam pripovedoval, da ni bil zaradi njih izpojen iz gimnazije.

Novo književno delovanje pa se je pričelo za Gorenjca v semenišči ljubljanskem. Tu mu je ponujala „slovenska knjižnica“, o kateri smelo trdimo, da je danes najbogatejša knjižnica na slovanskih delih na vsem Slovenskem, knjig v vseh slovanskih jezikih na izbiro. Tu začel se je učiti z železno marljivostjo slovanščine ter si je priučil v malo letih vse slovenske jezike. S svojimi sošolci in drugimi izvrstnimi močmi v bogoslovji osnoval je časopis „Slovenska Lipa“, kateri je izdatno podpiral. Članki s podpisom xyz so njegovi. Njegovi sošolci v semenišči bili so č. gg. kanonik K. Kljun, dekan Iv. Vesel in Fr. Štrukelj-Jaroslav, ki še danes delujejo

na književnem polji. Posebno s sedanjim vč. g. dekanom J. Veselom, s katerim sta v drugem letu tudi skupaj stanovala, bila sta najbolj prijatelja ter se skupno učila slovanskih jezikov. Že v semenišči prevajal je Gorenjec za različne slovenske liste povesti iz slovanskih jezikov, zlasti iz češčine.

Prvo večje njegovo delo je „Agapija“, prevod iz češkega od Pr. Chocholouška, in „Kirdžali“ od M. Čajkovskega, kar je izišlo v Janežičevem „Cvetji“ l. 1864. in 1865. Za „Kirdžalija“ dobil je 100 for. Kako hlastno je slovensko občinstvo seglo po Kirdžaliji, priča nam to, da so se v malo letih poprodali vsi iztisi.

Gorenjec je pošiljal svoje spise in prevode malone v vse slovenske liste. V „Danico“ že od l. 1861. V „Glasnik“ od l. 1862. v vse letnike. V letnikih 1862 in 1863 priobčil je obilo narodnega blaga. Ni ga skoraj slovenskega lista, kateremu bi Gorenjec ne bil dopisaval. Nanj so se obračali uredniki slovenskih listov zelo pogostoma ter ga prosili podpore, kakor se razvidi iz obilnih pisem v zapuščini pokojnikov. Iz teh se tudi razvidi, kako zelo rado je občinstvo prebiral Gorenjčeve

spise. Tako mu je pisalo uredništvo „Besednika“ l. 1872. zelo láskavo pismo, v katerem se čita med drugim: „Ni dvojbe, da Vaši izvrstni spisi „Besednik“ najbolj krase“. In l. 1873. piše mu č. g. Dav. Trstenjak: „Že imate v naši literaturi slavno ime in vse se čudi Vaši železni delavnosti in neskončni marljivosti.“ In zares bil je delaven vse dni svojega življenja, in smelo rečemo, da ga je ravno ta neumorna delavnost spravila prerano v grob, ko bi bil lahko storil še toliko za svoj narod.

Naj navedem k sklepu nekoliko njegovih spisov, kar sem jih našel po raznih knjigah, katere so v zapuščini pokojnikov. Niso vsi, veliko spisov je še po raznih knjigah in časopisih, katerih pa nimamo pri rokah. Navedemo pa jih zato, da se bo slovenski svet uveril, koliko je delal blagi pokojnik za svoj narod. Iz njih pa bomo tudi razvideli, koliko in katera dela različnih slovanskih jezikov imamo že na domači jezik preložena. Brez dvojbe je Gorenjec največ storil za spoznavanje drugih slovanskih narodov med Slovenci. Njegovi spisi so:

Glasnik 1862. Nár. blago, na straneh 31. 110. 146. 239.

291. 367. in v l. 1863 na str. 44. 213.

Glasnik 1864. Kosovo polje (v češč. sp. Chocholoušek);

Poslednji Orebta (v češč. sp. Vocel).

Glasnik 1866. Rudeča suknja (poljski sp. Čajkovski).

„ 1867. Lov s sovko; Domača perotnina.

Besednik 1870. Faktor; Dopisi (poljski sp. J. Korzeniowski).

Besednik 1871. Kočevske vraže; Sinovska ljubezen (iz poljsk.)

Besednik 1872. Potovanje v poštnem vozu (ruski sp. Pogorelski); Kako Japonci slavé novo leto; Vzvišujoča ljubav (poljski po Wojcickem); Srbske nár. basni; Domači prihranek (iz rusk.); Kijevski školaci (ruski sp. Gogolj); Pravljica o klobuci (češki sp. Hálek); Begler-bega sin (sp. Csáki Ferencz).

Besednik 1873. Pogrebni običaji v Poljskej; Lhov (ruski sp. Turgenjev); Tamuli in Santali; Hvaležnost (sp. polj. Korzeniowski); Popevača (ruski sp. Turgenjev); Skrivnostno trpenje (po M. Jokai-u); Jurij iz szent-Tamása (po M. Jokai-u); Mih. Vas. Lomonosov; Turški pogreb; Gubernij Jenizaj (po Stepanovu).

Besednik 1874. Osoden kraj (po M. Jokai-u); Prodaji (po V. Potockem); Povest o pečenej glavi; Nadškof grof Ledóhovski; Zaljubljeni hudič; Ciganje v Srbskej; Dvoboj v pustini; Taškend.

Besednik 1875. Kako v sev. Afriki kože love; Srbske kneževine bivalstvo; Zajetje v Čerkasih.

Besednik 1876. Kratkočasnice na str. 155. 188. 203.

„ 1877. Učenjaška nezmotljivost; Kratkočasnice 51. 67. 99. 148. 163. Pregovori str. 131.

Zora 1872. Berači in beračice v Poljskej (po J. Kraszewskem); Al. Fed. Hilferding; Plemenitaš stare Poljske (po Jar. Bejti); Nik. Vas. Gogolj.

Zora 1873. O Huculih in Horálih na Karpatih; Krošnjariji v Ogrskej.

Slovenski Narod 1869. Poslednji bosanski kralj (češki sp. Chocholoušek); Pétuškova ljubezen (ruski sp. Turgenjev); Ovrucanje 1794. (poljski sp. M. Czajkowski).

Slovenski Narod 1870. Nenadno! (polj. sp. E. Dulski); Harambaša (češki sp. Chocholoušek); Mih. Petr. Pogodin.

Slovenski Narod 1871. Junaci v rudečih čapkah (po Jókai-u); Bilježnikova hči; Dubenske pogodbe (sp. polj. J. Kraszewski); Jos. Jur. Strossmayer; Olovnica pri Majcievevcih (po J. Zelenki); Izkušnjavstvo (po Krasinskem).

Cvetje l. 1864. Agapija. (V češč. sp. Chocholoušek).

„ l. 1865. Kirdžali. (Poljski sp. M. Čajkovski).

Slovenec 1873. Kavkaz.

„ 1875. Zajetje mej Čerkesi (po rusk.).

Nár. koledar 1869. Ilija (češ. sp. Chocholoušek).

Letop. Mat. Slov. 1869. Tundza (po Odešk. almanah).

„ „ „ 1870. V torek i petek (polj. sp. Korzeniowski). Termolama (polj. sp. Czajkowski).

Letop. Matice Slov. 1871. Ciganije v Angleškej (iz češč.); Adamante (po M. Jokai-u).

Letop. Mat. Slov. 1872—73. Taras Bulba (rusk. sp. Gogolj).

„ „ „ 1874. Mih. Čarnišenko (rusk. sp. Kuleš).

„ „ „ 1875. Povest — — (ruski sp. Gogolj).

„ „ „ 1877. Družinski život v Jugoslov. (Po M. Bogišiči).

Letop. Mat. Slov. 1878. Obrazci iz prirode in života v Tatrah (po polj. V. Pol-u).

Letop. Mat. Slov. 1881. Nekibe.

Danica l. 1862. Dr. Ignacij Knoblehar.

„ „ 1864. Skopuh (češ. sp. V. Štulc).

„ „ 1868. Prava ljubezen (iz poljsk.).

Koledar dr. sv. Mohorja 1874. Deveterih enega.

Slov. Večernice 1880. Požar v prajiriji; Resnica ima svojo moč.

Slov. Večernice 1882. Črtica iz življ. nekega duhovna.

Novice 1883. — Povest. Ruski sp. N. Gogolj.

„ 1884. Noč pred sv. dnevom. Ruski sp. N. Gogolj.

Nos. Ruski sp. N. Gogolj.

Novice 1884 in 1885. Zamet v stepah. Poljski sp. Grabowski.

Novice 1885. Temi pod plaščem i. t. d. Po češki „Narodne knjivni“.

Ljudska knjižnica 1885. Mati in sin. Češk. sp. V. Štulc. sn. 8—9. Skopuh. (Ponatis iz „Danice“) sn. 12. Beneška svatba. Po češk. „Jihu“, sn. 19—21. Očeta Blaža otlina, sn. 24.

Ko je bil še v Slavini kapelan, dopisaval je tudi v „Sočo“. Kateri članki so njegovi, nisem mogel pozvedeti. Znano mi je le, da je bil njegov spis „Anica“ prevod iz poljskega v l. 1872. — Njegov spis je tudi „Koča za vasjo“, prevod iz poljskega, kar bo „Slov. Matica“ dala svojim udom v posebni knjigi letos. V rokopisu je zapustil jedino le „Mrtve duše“, prevod iz ruskega od N. Gogolja. Preložil jih je še, ko je kapelanoval v Slavini. — Ako se torej ozremo na število Gorenjčevih spisov, reči moramo, da je ogromno.

Žal da po pokojniku nimamo nikake slike. Kolikor sem pozvedel, dal se je v svojem življenji samo enkrat fotografovati, in sicer, ko je bil še v Koprivniku, z dvema Koprivnikarjema. A slike njegove nisem mogel dobiti. V zapuščini je ni. Pisal sem tudi v Koprivnik, ne bi li se moglo kaj pozvedeti o njej; toda zastonj. Nihče je nima.

In k sklepu naj izrečem še svojo željo in prošnjo. Možu, ki je toliko delal za dušno in telesno blaginjo svojega naroda, kateremu je podaril vse svoje moči; možu,

ki je storil toliko za slovansko uzajemnost na književnem polji med Slovenci, spodobi se, da postavimo tudi na gomilo, v kateri počiva, spomenik, kateri naj še poznim rodovom priča, kaj zmore neutrudljiva delavnost in lju-

bezen do svojega naroda. Obračam se torej do uredništev slovenskih listov z uljudno prošnjo, da naj nabirajo rado- voljnih doneskov v ta namen.

J. Š.

Dve pesmi — Dva jada.

(Zložil Božidar Flegerič.)

I.

Vsak nosi svoje breme,
I svoje jaz imam;
Kakó je silno težko,
To jaz jedini znam.

Vsak ljubi svojo ljubo,
Jaz jadnik sem brež nje;
Kakó je to težavno,
Le moje vé srcé.

II.

Plavalj, plavalj ladjica,
Ti up jedini moj!
In če bo tudi ljubica
Plakala za menój.

Pustiti moram rojstni kraj
In iti v tuji svet.
Ne vem gotovo, če kedaj
Povrnem sem se spet.

Če me za leto ali dve
Domov nazaj ne bo;
Če bo te mikalo srcé,
Daj drugemu rokó!

Bog vama daj vesele dni
Do vajinih grobov,
In sreča vama naj rosi
Nebeški blagoslov!

V celici.

Iz tihe celice sem svoje
Oziral v šum posvetni se,
Tu brhka mladost, sivi starci,
Vse, vse se radovalo je.

In tiha se mi polastila
Srca je tožnost, — in želel
Iz celice sem tihe svoje —
In biti z drugimi vesel. —

In ko ta šum sem strastno gledal,
Zvonovi milo zadoné:
Mrliča spremljajo k počitku, —
Duhovnik pa pred krsto gre.

Okó mi solze so zalile,
Neumno tožnost sem pregnál
In v celici sem svoji tihi
Spet s zadovoljnostjo ostál,

Da spremljeval nekdam mrliča
Iz šuma bom posvetnega,
In v celici za tiste molil,
Za ktere nima svet srca . . .

L—1.

Janez Solnce.

Zgodovinska novela. — Spisal dr. Ivan Tavčar.

(Dalje.)

Tomaž Ručigaj in vitez Solnce sta še vedno sedela pri vinu. Prvi se je bil tako zelo nasekal kisle kapljice, da je vsak trenotek hotel pod mizo zlesti. Pamet pa ga je bila že prav davno zapustila.

„Prav tako je bilo, kakor vam pravim, santo padre“, kričal je, „in ne besedice drugače! Naša gospoda je hudič, in mi moramo večno vzveličanje zastavljati za njo! Ali je to pravica, sveti oče! A je nebeško vzveličanje kaj takega, kar se lahko pobere v vsakem kotu? Vprašam?“

„Resnico govorite, capitano, ali sedaj mi povejte, kako je bilo tisto noč!“ odgovoril je Solnce.

„Tisto noč torej! Vse vam povem! Že popoldne pripodil se je naš Jurij Ljudevit na Turjaški grad in takoj sem opazil, da mu gore lica in da mu peklenski satan razsaja po krvi. Jaz tega tiča hipoma spoznam, če ga polt srbi. Saj ni bil takrat prvič na Turjaškem gradu! Ručigaj,“ dejal je, „si li ti oseba, na katero se smem

zanesti? si li ti taka oseba?“ — „Rekel bi, da sem,“ odgovoril sem mu z vso odločnostjo, „vsaj španjolski kavalirji zanašali so se na me ter mi zaupali! Španjolski kavalirji pa so tisti, ki so najboljši po Nemškem in po Laškem in po Francoskem, menil bi!“ Tako sem se mu odrezal ter mu po španjolski navadi od strani povedal, da v mojih očeh nima tiste veljave, kot španjolski kavalir! In tudi je nima! Kje pa je naj vzame, če niti ne ve, za katerim plotom se je rodil!“

„Kaj vam je odgovoril?“

„Kaj mi je hotel odgovoriti, če je vse res, kar sem mu pravil! Malo je pordečel in malo se je srdil v srci in to vse radi tega, da je Tomaž Ručigaj španjolske kavalirje bolj cenil, nego njega bastarda. Dobro, dobro!“ pričel je potem, „saj te poznam, da si zanesljiv in da si nekaj sveta skusil! Zatorej si bil tudi prvi, na kate- rega sem pri ti stvari mislil. In tvoja škoda ne bo, To-

maž!“ O tisti priliki stisnil mi je dva španjolska tvrđnjaka v roke, da so mi kar žile zarajale po celem telesu. Res sem drugi dan potem od ranega jutra do pozne noči tam spodaj tik ceste pri Miciki pil sladko vino za nje, in še druge sem napajal! Rekel mi je na to Jurij Ljudevit: Mlado žensko imam, in ne imel bi rad, če bi me drugi opazili ž njo! — „Resnica je,“ odgovoril sem, „z mlado žensko je človek najraje sam, vsaj španjolska navada je to, ha! ha!“

Tomaž Ručigaj spil je merico vina, da bi se oddahnil od teškega pripovedovanja.

„Mlada ženska,“ dostavil sem še, „je pa tudi nekaj takega, kar se mora dobro spraviti in kar se drugim ne posoja, ha! ha!“ Pohvalil je Jurij Ljudevit mojo modrost ter izpregovoril: Vse je lepo, kar pripoveduješ, a najlepše bi bilo, če mi poveš, kam naj skrijem tisto mlado žensko. Ni li v gradu čumnata, kjer bi je nikdo ne zavohal, ker vem, da je bodo iskali in vohali za njo? Pogledal me je kakor ris ter treščil z nogo ob tla, ko mu predolgo nisem odgovoril. — „Vraga, odgovori mi kaj, saj vender poznaš vse kote tega gradu! Poznam jih, milostivi gospod, tolažil sem ga, in za gotovo vem, da se bode dobil kotiček za vas in mlado vašo gospodičino! Tu je pred vsem čumnata Martina Lutra, v kateri se je skrival, ko so ga bili nemški cesarji zapodili, in so ga potem pitali Turjaški grofje, da ni izgubil debelega trebuha. Vi tega še ne veste morda, santo padre, ali vender je živel tu na Turjaškem gradu Martin Luter, in hudič se mu je prikazoval, in bratovščino sta pila, da se je vse kadilo in po peklenškem ognji smrdelo!“

„Sem že tudi nekaj bral o tem,“ izpregovoril je Solnce, „dasi je težko verjeti, da bi bil tisti pogubljeni minih zašel celó v našo Karniolijo!“

„Jaz pa dobro vem, da je bil tu! In Juriju Ljudevitu sem dejal: najbolje bo, če jo vtaknemo v Lutrovo sobico. V debelem zidu tiči in samo malo oknice ima in še to je skrito za vejami hruške Gospodičine, ki stoji spodaj tik grajskega zidu. Ugajalo mu je, kar sem govoril. Tvoja škoda ne bo, Tomaž Ručigaj, če mi boš o ti priliki spodobno in zvesto služil. Ti me poznaš, da sem dober človek in da denar rad odpada od mojih prstov. A tudi zverina sem lahko, če se prevarim tam, kjer sem zaupal! Zapomni si to, Tomaž Ručigaj, da se ti ne bo slabo godilo na zemlji! Danes ponoči ti jo pripeljejo in glej, da jo varno spraviš v Lutrov zaboj! Tudi na hruško Gospodičino pazi in na oknice za njo! Z Bogom, prijatelj Ručigaj, vedi se dobro, če ti je ljub tvoj trebuh in želodec v njem! Že je hotel odriniti, pa se je vrnil in dostavil: ženica bo prej kot ne tarnala, jokala in solze točila! Vse po nepotrebem, ker vem, da me ljubi, da je torej blago za mé, gospod Ručigaj! Obračaj skrb v to, da ne bo nepotrebneга krika in ihtenja. Sicer si mi pa odgovoren, s svojim malopridnim življenjem odgovoren, da se bode lepo ž njo ravvalo. Ne pozabi, da je to blagó za mé, gospod Ručigaj! Še jednokrat me je zeló osato pogledal, potem pa skokoma oddirjal proti belemu mestu!“

„In vi, capitano, kaj ste počeli na to?“

„Pripravil sem Lutrovo čumnato in jo pomedel. Vi si niti ne sanjate, kje tiči ta kurnik! Tam zgoraj v ve-

liki dvorani, kjer vise po stenah podobe grofov turjaških, visi mej temi gospodi tudi bledóličnega Turjačančka slabotna osebeca na zidu. To žival, kateri se prav vidi, kako jo tišči železje in katera ni bila za drugo na svetu, nego da je dobro jedla in pila, uvrstili so torej tudi mej grofe turjaške in nje grizasti obrazec pribili na steno. Ali na ti podobi je spodaj skrito pero, in če pritisnete na to, odprè se vam uhod k Lutru in njegov kurnik, ki je bil tisti čas preprežen s pajčevinami kakor želodec psa, od lakote poginolega! Vse to sem ocedil in prezračil. A na mizo sem postavil šop pisanega jesenskega cvetja, ker — santo padre — v meni je tičalo od mojega rojstva sem nekaj — kavalirja. Tako mi duše, da je tako!“

„Kdaj so jo pritirali tu sem?“

„V pozni noči so jo pripeljali, in meni se je, padre santo, smilila, do srca smilila, ker jaz sem dober človek, predober človek, da bi le kaj takih na svetu bilo! Pa jih ni, carambo!“

Zopet je izlil vso merico vina v jezi, da je na svetu le malo poštenjakov, ki bi se mogli meriti s Tomažem Ručigajem.

„Sedaj, pravite, da jo imate tu gori, v Lutrovi sobi?“ vprašal je vitez s tresočim glasom.

„Dà, dà, tam gori čepi, kakor golobica v golobjaku in noč in dan prejoka. To je revščina, pravim vam! Skrita je pa že tako, da je ne dobite, če do sodnega dne nosljate po gradu! Pa nikar ne zamerite, padre santo, da tako govorim!“

„Cele noči prejoka, pravite?“ — Da Tomaž Ručigaj ni bil že popolnoma pijan, čuti bi bil moral, kako je minih z zobmi škripal, ko je to vprašal.

„Saj veste, kaka je ženska. To vam joka za vsako malenkost, tako da ženske solza niti vinarja vredna ni. To jaz vem, ker marsikako solzo prejokale so krasne oči za me! Valga me dios, da je res tako!“

„Brez tolažbe krščanskega duhovnika ste jo pustili v njenem obupu? To ni bilo pošteno, to je bilo krivično, posebno od vas, ki ste tako rekoč tudi kavalir, senior capitano!“

To je Tomaža pretreslo, da je pričel v hipu jokati.

„Saj se kesam, santo padre, saj se tisočkrat kesam! In danes ste vi tu, in krščanske tolažbe naj ji bodi, kolikor je more želeti. In s tem ključem vam odprem sobano — tu je izlekel nekje velik ključ — in odprem vam tudi Martina Lutra zaboj, da laže pridete do golobice, nego gospod Jurij Ljudevit, ta prokleti jastreb, katerega bi morali na kolo nategniti, da bi mu vse pregrešne kosti popokale po pregrešnem telesu! In zagotavljam vas, sveti oče, tako mi svetih ran Kristovih ni vseh bolečin njegove božje porodnice, da je ni moči, ki bi mogla zaščititi, da bi vas ne popeljal k nji, ki joka tam gori. Sveti oče nebeški, če pride sam Jurij Ljudevit ter bi se hotel nama ustavljati, spoznal bi bistrega jezdnika Tomaža Ručigaja, ki je grešnike krstil nekđaj ob Labi in ob Reni, ter so ga poštenjaki častili in čislali po španjolski navadi! Pravim vam, sveti minih, da pride Jurij Ljudevit sam in da mi le edino zoperno besedo izpregovori, pa mu premerim s starim svojim mečem čreva ter

mu v usta povem, da je grešnik in malo prida, ki naj si v čast šteje, če pogine pod mojo roko, katera je močnejša že boljše može, nego so bili roditelji tega paglavca, tega Jurija Ljudevita!"

Tedaj se je Tomaž Ručigaj dvignil izza mize ter je v svoji pijanosti z otročjo oholostjo zakričal proti vratom: „Jurij Ljudevit, prikaži se! zver turška!“ In klic letá ni ostal brezuspešen.

(Dalje prihodnjič.)

Hrvaški spomini.

Spisal J. Trdina.

(Dalje.)

Pokazalo se je, da je Sevastopol presneto trda kost: mnogo mnogo zób so si polomili ob nji zavezniki, predno so dobili po najstmesecnih nepreslednih naporih in bojih brezkoristen kup krvavih razvalin. Sijajno zgodovino te oblege prestvarila je veleumnost ruskih inženirjev Totlebna in Melnikova in nadčloveška hrabrost in mučeniška pržtvovalnost ruskih vojakov v najkrasnejšo narodno epopejo. Slovanu označuje ta velika pesem ponosni nauk, da se narodu njegovemu ne bode bati niti Evrope niti Azije, kadar bo spoznal, razvil in porabil vse neizcrpne duševne in telesne moči, katere mu je podarila blagodatna priroda. Strašne izgube je naklanjala ruskim sovražnikom tudi huda zima l. 1854—55.

Grozovite nevihte razmetavale so jim šotore, razbijale ladje in utapljalje ogromno množstvo brašna, zimske oprave in vsakovrstnih inih potrebščin. Grdo vreme jemlje človeku vso dobro voljo, ali tisto zimo ugajalo je neizmerno slovanskim rodoljubom. Ko je tulila burja in metla s snegom, primerilo se je večkrat, da smo se prismijali od jedne strani jaz, od druge Valjavec, od tretje Popović in si jeli priobčevati nehlinjena čustva grešne svoje radosti, da se godi zdaj gotovo slabo „bližnjemu“ našemu na besnem valovji črnega morja in pred grmečim Sevastopolom.

V bojnih poročilih mikalo je zvedavost našo najbolj vedenje britanske vojske. Angleže smo zmatrali za

glavne in načelne nasprotnike Rusiji. Francoze je razkačil na njo začasno pustolovec Napoleon, da si utrdi s hudodelstvom osvojeni prestol, ali načelnega sovraštva do nje jim ni mogel ucepiti. Brez angleških svojih prijateljev ne bi bil začel on nikoli vojne. V največjo našo zadovoljnost potrdile so malone vse depeše nespretnost in vojno nesposobnost britanske soldateske. Odlikovala se je slabo že na Almi. Pri Inkermanu zatrl je Menšikov dobro polovico, borne ostanke rešili so Francozi. Pri Balaklavi naklestil je Angleže tudi general Liprandi. Srečnejše je bilo brodovje njihovo. Zmagovito kradlo je ribičem mreže, ograbilo nekoliko ruskih pristav, požigalo žitnice in opustošilo v Krči slavni starinarski muzej. Ali v finskem zalivu si ni moglo priboriti niti takih uspehov. Okoli Kronštata lazil je admiral Napir kakor maček okoli vrele kaše. Ne naskočivši na trdnjavo, umaknil se je nazaj to se ve „iz strategičnih razlogov“. Zato pa se je zaletel z vso silo v Sveaburg in poročil domov, da je porušil vse razven trdnjav. Ker pa Sveaburg ni nikako mesto, nego samo skupina majhnih utrjenih otokov, po-

vpraševali so se bralci novin v čudu, kaj bi bil porušil tako nemilosrdno ta mogočni mož. V daljnji Kamčatki tekli so Angleži s Francozi vred na ladje brez ozira in oddiha. Uzrok ni bila telesna vaja, nego neka jako neprijetna „katastrofa“, katero so jim pripravili ruski strelci pri Petropavlovsku. Še bolj nas je zabavljala angleška

Božidar Raič.

gluma v belem morji. Hoteli so tamo najbrž opleniti bogati solovski samostan. Ko pa so jih pozdravili bojeviti menihi iz mnogobrojnih žrel svojih topov, pobegnile so sovražne fregate in Angleži so se potem bahali, da jim cokljariji niso mogli nobene razbiti. Pred Sevastopolom cepala so krdeča njihova kakor muhe. V vseh napadih na trdnjavo so bili potolčeni in odbiti. V Aziji sta ustrašovala vojskovodca Bebutov in Barjatski Turke v vsaki bitvi in ruski vojski morala se je podati naposled najsilnejša trdnjava v vsi Aziji, velevažni Kars, ki odpira zmagovalcu pot v Mezopotamijo in malo Azijo. Branila ga je močna turška posadka, kateri je zapovedoval angleški general.

Po takih izkušnjah nas ni več skrbelo, kako se bo zvršila tista orjaška borba, ki jo bo bilo Slovanstvo z Angleži morda nekoliko še v sedanjem stoletju za blagoslovljeno Indijo. Padeč Karsa je bila zadnja znamenita prigodba orientalske vojne. Car Nikolaj ni čakal nje konca. Naslednik njegov, Aleksander II., sklenil je pariški mir in odprl zdajci Rusiji na stežaj vrata vsakovrstnim, prepotrebnim reformam in napredkom.

Orientalno vprašanje in vojskovanje je dokazalo, da se nahajajo avstrijski in vsi Slovani razven Poljakov s srcem svojim na strani severne velevlasti, ki je hotela osvoboditi balkanske brate in pregnati turško barbarstvo iz Evrope. Ali njih perijodična književnost je odkrivala

in tolmačila svetu sočutje njihovo jako slabo in poredkoma. Razlogi so jasni. Črna doba Bahove reakcije ugonobila je Hrvatom in Čehom vse neodvisne politične časnike. O „Novicah“ naših ne maram govoriti. V zagrebškem „Nevenu“ napisal je nekdo prekrasno satiro na glupo, vsem Slovanom strupeno sovražno dunajsko novinarstvo, ali političnih razmer ni smel razpravljati lepo-

Starec iz Podolja.

Kesedžijo v narodni poeziji. Marka je zastopala seveda Rusija. Jako nam je tudi ugajalo, da je imenoval „Srbski Dnevnik“ zapadne velevlasti Anglijo in Francijo dosledno z a p a d n j a k e. Prav čudna književna pošast pa se je izlegla tisti čas onkraj Save v Srbiji.

(Dalje prihodnjič.)

šloven list. Tečno duševno hrano nam je dajal na to stran jedini „Srbski Dnevnik“, ki je izhajal v Novem Sadu. Kakor so „Neven“ zložno podpirali hrvaški in srbski pisatelji, isto tako zmatrali so „Srbski Dnevnik“ za glasilo narodnih in političnih svojih nazorov in teženj ne samo Srbi, ampak tudi vsi izobraženi hrvaški rodoljubi. Meni ga je posojal mladi književnik Milan Bubanović, ki je prišel bolehen z Dunaja k roditeljem svojim v Varaždin. Srbski Dnevnik je zagovarjal z moško besedo in brez ovinkov Rusijo in nakane njene. Prelepo je primerjal nje vojno z Evropo k strašnemu boju Marka Kraljevića z Muso

Zgodovinske črtice

o „Slavjanskem društvu“ v Trstu.

(Sestavil in 7. novembra 1885. v tržaški čitalnici govoril Lovro Žvab.)

(Konec.)

Globoko v srce me je pretresla žalostna vest v 5. číslu „Jadranskega Slavjana“ na 120. str.: „Okolnosti, ki se niso dale lahko predvideti, prisilile so odbor, da je 24. t. m. sklenol izdavanje društvenega lista ustaviti s prihodnjim mesecem avgustom. Ne straši nas „hudi pot, ne trnje, ne kupine“, tudi ne omrzuje naše srce, naša ljubav do domovine in naroda; a pamet nam svetuje umolknoti ter boljšega vremena čakati. Dragim rodoljubom, ki so nam do sada tako srčno učestje skazovali, se pohlevno zahvalimo za milo njih prijaznost in prosimo, naj nas ne pozabijo in ne opuste nas sè svojo ugodnostijo in dobrohotnostijo počaščevati. Kakor hitro bode mogoče, prebudil se bo „Jadr. Slavjan“ opet in, ako „mu večna pomoč od Boga sinut će“, jel z novo krepostijo napredovati. Nadejemo se, da bode Slavj. društvo skoro osobitega urednika najeti moglo in tudi dobilo, urednika, ki mlad in krepek bode utegnel zado- stiti in zadovoljiti veliki nalogi, ki je nikdar izpred očíj ne izgubimo, po vseh straneh obširnega polja, ki je je začel Jadr. Slavjan obdelovati. Nadejemo se tudi, da bodo nadloge Slovane zjedimile, ali vsaj do spoznanja prignale, da se vsaka posamična paličica lahko prelomi in da naša telesna in dušna moč je le v složnosti in v go- reči ljubezni do naroda.

Ta čas bodemo spravili na svetlo III. del Bossue- tovega Razgovora in mislimo, ako nam moči do- puste, lotiti se še kakšnega drugega dela, posebno radi bi začeli izdavatí novi zavet sv. pisma v sloven- skem, ilirskem, češkem in še v kakšnem drugem narečji. Tako delo se nam zdi posebno važno za pov- zdigo Slovanstva, in bi ne bilo težko, ako nas bodo pod- pirali naši dragi prijatelji in iskreni rodoljubi. Razgovor bode veljal 15 kr.; cena sv. pisma se bode ravnala po večjem ali manjšem broji naročiteljev.“

Meseca avgusta 1850. je izšel 6. in poslednji list teh novin; na konci 152. str. je vzel s kratkimi bese- dami slovo.

Tako je preminol časník, ki je prinašal spise v slo- venskem in hrvaškosrbskem jeziku. Pisali so za list v slovenščini: Simon Rudmaš, Blažir, Zabretov, Ivan Macun, Koler, J. Š.; L. P.; Mihel Verne je preložil na slovenski jezik: „Bossuetov razgovor“, ki se je tudi posebe natisol pod zaglavjem: „Bossuet J. B. Razgovor čez občno zgodovino. Poslovenil M. Verne. V Trstu 1850. V veliki 8°, 70 str.“ Pesni slovenskih je bilo več ob- javljenih, in sicer: Step. Modrinjaka, J. Koseskega, L. Tomana, J. N. K. in dr. Hrvaškosrbske sestavke v „Jadranskem Slavjanu“ so razglašali: Ferdo Šporer, German (Angelić), Dr. Stojković, M. Stojković, Jakob Rešetar, J. R. Ljubački, J. Bačowsky, D. V. (verojetno: Demeter Vladislavljević) in pod pesnimi v tem jeziku čitamo imena: Ferd. Babić, Ilia Gromo- vić, Ivan Vončina. Razven drugih manjših spisov so bili objavljeni v slovenskem jeziku nastopni sestavki: „Drobtinca o narod. kazališu slovenskem“; „Osnova pri-

pravivnice narodnih učivnic; životopisa Antona Malcze- skega in Šimona Milutinovića; „Slovenske šole“; „Detovodsko potovanje v Kraiclingo na Švajcerskem“; „Dokaz stanú ljudskih šol v goriški škofii“; „Moister Kladivce“ itd. Hrvaškosrbski članki so se raz- glasili: „O podpunom zavodu narodnoga jezika i u cèrkvi“; životopis: Jovan Miletić, osnoveatelj sèrbskih školah u Trstu; „Obština“; „Zastupanje slavenskih interessah u francuskoj žurnalistiki“; „O književnoj uzajmnosti“; „Na- vèst od občene skupštine c. k. kmetijskoga društva v Gorici 9. aprila 1850. itd.

Da so te novine prestale izhajati, mni se mi, da je najbolj krivo urednikovo premeščenje, kajti Simon Rud- maš, ki je bil okolo dvanajst let ravnatelj nemški vad- nici v Trstu, imenovan je bil pod konec 1850. l. šol- skim nadzornikom v Celovec. „Novice“ 1851. po- ročajo v dopisu iz Trsta 13. januarja (str. 18.):

„Sinoči je bila vesoljna skupščina v „Slavjanskem društvu“. Društveni predsednik Rudmaš je vzel slovo od svojih slovanskih bratov. Slavj. društvo ga ne bode nikdar pozabilo, ker je je vodil okolo poldrugo leto; a tudi društveniki ne bodo pozabili besed, ki jih je on go- voril sinoči; bile so tako mile in iskrene, da so globoko segle v srca vseh pričujočih. Preporočil je tudi skrbeti, da bi kmalu začel izhajati „Jadranski Slavjan“, in je nasvetoval možá, ki bi bil voljen uredovati društveni ča- sopis. Ko je Rudmaš odstopil, bil je jednoglasno za predsednika izvoljen g. Vesel, ki je rekel, da mu je treba malo pomisliti, predno vzame to breme na se. Trdno upamo, da se slavni mož ne bode odtegnol vodstvu na- šega društva, ki ima mnogo opravil v vedno večjo slavo domovini.“

Kako priljubljen je bil Rudmaš tudi tržaškim Vla- hom, osvedočimo se v „Diavoletti“ 1851. (18. januarja str. 66.), kder je čitati:

„Noi nel mentre esultiamo della di lui (Rudmaš) promozione, non possiamo però cedere al vivo desiderio che lascia una si venerata e stimata persona, senza sof- fermarsi a rendergli un tributo di riconoscenza, poichè siamo certi, che queste parole troveranno eco nei cuori di tutti quelli che lo circondarono e che ammirarono le di lui virtùecc.“ (Slovenski nekako tako le: Radujemo se njegovemu povišenju in izraziti mu moramo svojo za- hvalnost, ker smo osvedočeni, da bodo odmevale te be- sede v srcih vseh ónih, ki so občevali ž njim in ki so občudovali njega kreposti.)

Akoravno pripovedajo „Novice“ 1851. (19. febru- varja na 39. str.), „da bode „Jadranski Slavjan“ v Trstu kmalu spet oživel“, vendar vse nekam kaže, da ni več vskresnol.

Kakšne zabave so se vršile v tem društvu 1852. leta, poroča nam „Diavoletto“. — 25. januarja in 8. febru- varja bili ste krasni veselici; sosebno druga je bila iz- vrstna v vsakem obziru. Pozvani so bili nekateri tujci iz Pešte, Moskve in z Dunaja, prebivajoči baš tedaj v

Trstu. Ti so se potem z laskavimi besedami zahvalili odboru v „Diavoletti“ (1852. Nr. 42. str. 173.), in govoré razven drugega: „Le località (della società slava) erano assai bene addobbate, ed il tutto ottimamente disposto. Noi ammirammo le danze, particolarmente le nazionali, la Slovanska, il Colo illyrico ed altre, che furano esegnite con tutta precisione ecc. Ci piacque pur anche di osservare nella sala di lettura un ben scelto numero di gazette e fogli periodici, cioè slavi, serbi, polacchi, ruteni, tedeschi, italiani e francesi ed ebbero pure l'onore di conoscere vari rispettabilissimi signori soci che si occupano assiduamente della letteratura slava ecc.“ (Slovenski: Prostor slovenskega društva so bili zelo ukrašeni in vse je bilo v najlepšem redu. Čudili smo se plesom, sosebnostim; z vso natančnostjo so se izvršili: Slovanska, ilirsko Kolo in drugi plesi. Jako zadovoljni smo tudi bili, da smo opazili v bralnici lepo število slovenskih, srbskobrvaških, poljskih, ruskih, nemških, vlaških in francoskih novin in zbornikov in čast nam je bila poznati nekatere odlične gospode društvenike, ki se pridno bave s književnostjo slovansko.)

Imenovane novine nam oznanjajo tudi (1396. str.), da je bila 8. decembra 1852. glavna skupščina, o kateri čitamo, da se je udeležilo mnogo članov, ki so bili podpolno zadovoljni s požrtvovalnim odborom, in zatorej je bil isti odbor izbran tudi za nastopno leto. V tem poročilu je čitati i tožbo, da so se nekateri društveniki celo leto dobro zabavali in da so zahajali čitat liste, a da ne izpolnujejo redno svojih društvenih dolžnosti, ker zaostajajo z društvenino.

Josip Godina Verdelski pripoveda v svojem „posebnem sporočilu“ (na 119. str.), da je bil napravil in objavil 1852. leta na troške „Slavjanskega društva“ v Trstu Koledarček za leto 1853.“ z raznimi spisi. V „Novice“ 1853. decembra meseca (str. 415—16.) je pisal Verdelski, da so se namenili in želeli on in založniki dati na svetlo tudi Koledarček za 1854. l., da je bilo že vse pripravljeno, tudi slika barona Čehovina, a da tiskar ni smel tiskati tega koledarčka!

„Novice“ 1. 1853. 12. marca (na 82. strani) javljajo: „Slovansko društvo v Trstu je ustanovilo poseben slovstven odbor, ki ima redne seje. Upati je, da bode mogel ta odbor storiti marsikaj za jugoslovansko slovstvo, ker društvo stoji prav dobro.“

Radovedni čitatelj bi me lahko vprašal, kje je imelo tega leta društvo svoje stanovanje? Temu vprašanju odgovarja v francoskem jeziku pisana knjižica: Trieste et ses environs 1853“ (na 79. str.): „Le Casino slave est au Corso, en face de la bourse.“ (Slovansko društvo je na korsi, nasproti borse.) Doznan sem, da v Perkovi hiši št. 605.

Dopis iz Trsta 28. januarja 1854. v „Novicah“ (39. str.) pravi: „V sredo smo imeli v dvorani tukajšnjega slovanskega društva krasen ples. Prišlo je na veselico mnogo imenitne gospode; mej drugimi jo je počastil tudi knez Danilo s svojim spremstvom in gospod deželni poglavar. Veselice v slovanskem društvu se posebno cenijo in so zaradi tega tako zelo obiskovane. Sicer se pa društva pravi namen vedno bolj zane-marja, in razven slovanskih časnikov se v njem malone nič ne najde, kar bi opravičilo njegovo ime. To je uzrok, da je odstopilo več družbenikov, gorečih za narodno stvar.“

V Cegnarjevem 1854. l. sestavljenem „opisu Trsta“ čitamo: Tudi slovansko društvo (casino Slavo) ima lepe sobe in zalo dvorano, v kateri se pred pustom pridno sučejo vrste plesalcev in plesalk; a želeli bi bilo, da bi se nekoliko oziralo na narodno stvar, da bi opravičili pomen imena, katero si je prilastilo. Žalostno je videti, da sicer časopisi slovanski leže na mizi, a da skoraj ni človeka, da bi jih prebiral in da le predpust vabi polne sobe obiskovalcev, sicer pa stojé prazne.“ („Novice“ 1856. str. 416.)

Leta 1857. je društvo še živelo ali životarilo v svojih prostorih na „korsi“ v Perkovi hiši št. 605. v drugem nadstropji. Voditelji so mu bili: Pilepić Edvard, Juris Karol, Polak Josip, Boccardi Josip ter Abbondano; razven teh je bilo še deset odbornikov, katerih imen mi ni bilo moči doznati. (Guida scematica della città di Trieste 1857.)

Take in enake tožbe so se neprestano množile, poprejšnje oduševljenje mej društveniki se je ohladilo, tuji živelj se je urinol v ovčji koži v slovansko svetišče, polagoma si je tujec usvojil, tujec gospodaril v njem in naposled je tujec je zatrl. Lulika se je zasejala mej pšenico, žito je bilo snetljivo; namesto zdravega ploda našlo se je čez noč — mirišče, pogorelišče!

Češka „Osrednja Matica šolska“ in naša Družba sv. Cirila in Metoda.

Vzor borca za narodnost in dedno pravo nam je narod češki. Povsod, bodisi v vedi, bodisi v pesništvu in umetnosti, bodisi v šoli, kosa se uspešno z nemškim sosedom, kateri ne more in ne more preboleti trpke prevare, prevarljivega upanja, da bode kdaj njegovo srce Evropino — zlata stostolpa Praga. Oglejmo si danes češkega naroda ogromni napor, naperjen proti rovanju nemškega šulfereina. Voditelj nam bodi „Věstnik ústřední Matice školské, t. j. društveno glasilo, ki ga izdaje Matica od lani vsak mesec, in „Mapa delovanja Matičnega od njenega začetka l. 1880. do maja 1886.“ Poslednja nam predstavlja dežele češke krone, kar jih je zdaj pod av-

strijskim žezlom, t. j.: Češko, Moravsko in Slesko. Od severa, od zapada in juga oklepa jih teman venec — nemški živelj. Svetlo sredino, — kompaktno maso češkega naroda — ruši tam pa tam kaka maroga, to so nemške naselbine. Nemštvo se hoče po vsi sili zariti med češki narod. Krepke straže ga zavračajo. Iz tistega mračnega venca, iz tistih temnih nemških otokov kipé češke šole, češka otročja zavetišča¹⁾. Trdo je pogledala češka šolska Matica sovražniku v obraz gori na saski

¹⁾ Čehi rabijo besedo: opatrovna, zavetišče, kraj, kjer so otroci varni; menim, da je bolje poprijeti se tega izraza, nego nemškega: otročji vrt.

meji. Najsevernejša postojanka njena je dvorazrednica z zavetiščem v Liberci. Poprej je oskrbovala ondi štiri-razredno šolo, katero je morala preuzeti potem občina. Več Matičnih šol je zdaj v prehodnji dobi: kodar je Matica ustanovila šolo in je zahajalo vanjo zadosti čeških otrok, prisilila je na podlagi izkazanega števila šolske dece dotično občino, da je sprejela Matično šolo v svojo skrb. Najzapadnejša jednorazrednica Matice šolske je v Češki Kubici prav tik bavarske meje; za njo je že šla prošnja, da jo prelevé v občinsko. Češki jug stražijo šole in zavetišča v Prahaticah, Rudolfovu, Budějovicah in v Češkem Krumlovu. V tem mestu je od Matice založena, zdaj pa že občinska petrazrednica z zavetiščem — najjužnejša postojanka češka proti avstrijski meji. Pruski meji na severovzhodu Češke najbližja je v občinsko upravo prehajajoča petrazredna šola v Trutnovu; ž njo je združeno zavetišče.

Vso pozornost obrača osrednja Matica šolska na Moravo in na Slesko, vedoč, da se v mehki moravski in sleski lipov les najlaže zaje nemški črv. V prvih štirih letih, odkar posluje, izdala je za moravske šole 101.000 gld., za sleske 13.000 gld. (za češke v Čelih 202.000 gld.), prejela pa je z Morave in s Sleskega 58.000 gld. (iz Čehov 468.000 gld.) Potrosila je tedaj za moravske in sleske šole v štirih letih več nego dvakrat toliko, kolikor je iz onih pokrajin dobila. Lani so jo stale vse šole 168.000 gld.; moravskim je pripalo 40.000 gld., (v Ogrskem Gradišči je uzdržavala prva 2 gim. razreda z 2 paralelkama), sleskim pa 14.000 (v Opavi 3 gim. razr. s 3 paral.).

Odkod tolike svote? Osrednja Matica šolska zajema iz neusahljivega vira. Zlatonosni vir ji je goreča ljubezen češkega naroda do rodnega jezika. Bodisi prilika žalostna, bodisi vesela, vsekdar se spominja svoje Matice češki veljak isto tako kakor češki prostak. Hrumeči šum pivskih veselice, srečna kupčija, smrtna postelj, žalost ob odprtem grobu — vse, vse je plodonosno češki šolski Matici. Domači denar in zavodi je nikdar ne prezirajo, sklepajoč letno poslovanje. Namesto nagrobnih vencev dajo nekatera narodna društva dotične zneske Matici. Njeni blagajni v korist izšel je koledar, izdajo se vizitnice. In kdo bi naštel vse mogoče slavnosti, kar se jih prireja vsako leto Matici v hasek! Najizdatnejša je o sv. Vaclavu. Lanski svetovaclavski dar je obogatil Matico za 85.000 gld. Te dni se pripravlja mesto Smihov tik Prage, da proslavi petstoletnico svojega obstoja; zopet velikanske svečanosti — v korist Matici. O nedosežni požrtvovalnosti češkega naroda pričajo mnoga volila v oporokah. Ta voli Matici po 50 gld., ta po 100 in po več, ta jo postavlja celó za dedinjo svojega imetja (5. števil. letošnjega „Věstnika“ objavlja poslednjo voljo Alojzija in Marije Neuman, podpisano v Pragi 25. jan. 1885; nijjna glavna dedinja bodi osrednja Matica šolska). Nismo še pri kraji!

Tri vogle ogromne Matične zgradbe podpira češko narodno ženstvo. Prvo žensko podružnico osrednje Matice so ustanovile češke rodoljubkinje meseca februarja 1885 v Kraljevih Vinogradih v Pragi. S čudovito ustrajnostjo so se poprijele te plemenite hčere Ljubušine narodnega dela. V osmih mesecih so nanosile te mārjljive bučelice v Matično blagajnico celih 1894 gld. 49 kr. Zdaj šteje njih podružnica že 461 udov. Krasni vzgled vino-

grajskih dam posnemajo narodnjakinje v Smihovu, Karlínu in drugod.

Med Matičnimi delavci ni prezreti „narodnega strelca“. Nepozabljiv mi je oni večer, ko je blaga krasotica češka na vrtu brnenske čitalnice hodila od gosta do gosta v nežni roki s tistim junakom, ki je nastrelil že toliko novcev češki šoli. Malodane v vsaki češki gostilni zasačiš tega hajduka. Podružnični odbor šolske Matice v Smihovu je izdal nedavno oklic do gostilničarjev svojega okraja, pozivajoč jih, naj gladijo strelcu pot okrog pivskih miz. Odbor jim je priskrbel listke, da izkažejo ž njimi vsak nabran dar. Denarno svoto z imenom nabirateljstvom in s krajem nabora oznanja potem „Věstnik“. Odbor je tudi nakupil 10 narodnih strelcev ter jih razdal nekaterim gostilnam.

V kolo podpornikov češkega šolstva stopajo letos tudi ameriški Čehi. Lani so obiskali domovino svojo. Prihiteli so čez morje v zlato Prago, da vidijo ponos „vlasti“ — Narodno gledišče. Tedaj so izprevideli, kako težak boj bojuje mila češka domovina, kako jo pritiska Nemeč od vseh strani. Vrnili so se nazaj v Ameriko. Toda velika voda — ocejan — ni mogla pogasiti ljubezni. „Ne! to češko srce ni moglo uzdržati se; kjer se bojuje češka desnica za svetinjo krasnega češkega jezika in ljube, drage očevine, tam bode tudi vsekdar z duhom, srcem in z dlanjo stal Čeh ameriški kot pravi sin svoje domovine, da ne dá zatirati stare, čestite matere svoje!“ Tak glas je šel iz Čikage po vseh večjih ameriških mestih, kodarkoli bivajo Čehi, glas, naj se pridružijo bratom v Evropi kot sobojevniki na šolskem polji. In 10. jan. 1886 je bila porojena: „Ameriška Matica za šole v Čelih“. Že je poslala ameriška hčerka praški materi prvi dar 500 gld. Češki delavci v Ameriki pritrjujejo si borni, teško zasluženi košček kruha, da iztrgajo češko deco samogoltnemu ponemčevanju iz žrela.

Zakaj vam rišem v splošnih potezah boje in napore osrednje šolske Matice češke? Zato, da bi vzgled češke junakinje bodril in oduševljeval mlado sestrico njeno, našo Družbo sv. Cirila in Metoda. Dokaj podružnic že šteje. Znati je, da se narod unema za njo. Dihtel in žarel pa bode za novo šolsko družbo, kadar zagleda prvi sad njen. Dozdaj je vse še le zgolj priprava. Skoraj bi rekel, da začasni odbor predolgo odlaga občni zbor vseh dozday porojenih podružnic. Jeseni vsekakor treba stopiti na bojišče. Pravo delovanje pa more voditi le stalni odbor. Kako pomenljivo bi bilo pač, ko bi se sešel prvi občni zbor Družbe sv. Cirila in Metoda 5. julija o godu slovanskih blagovestnikov! Sešli bi se rodoljubi v beli Ljubljani. Segli bi si v roke ter pri sv. blagovestnikih prisegli, da hote zložno, nesebično delati za otetje slovenske dece. Beseda bi sprožila besedo. Cel vojni načrt bi se tedaj osnoval. Narodnim društvom bi se razdala povabila, da prirejajo veselice na korist družbinih blagajnic. Krepak poziv naj vzdrami naše ženstvo, da z nežno roko pospeši narodno delo. Tiskovine, globe, volila, oprostila — vse to bodi sredstvo gmotnemu prospehu Ciril-Metotove družbe. V gostilne, kamor zahajajo Slovenci, naj

¹⁾ Zgodilo se je; prvi občni zbor je sklican na 5. dan julija t. l., kakor se vidi iz vabila, natisnena na drugem mestu današnje številke.

prodere „narodni strelec“, tudi na Slovenskem naj poskusi svoje orožje; „za blagor očetnjave naj mu puška govori.“

Družba sv. Cirila in Metoda naj izprva zalaga otročja zavetišča; ona so podlaga poznejšnji šolski vzgoji. Tu naj se utiska v nedolžna srca ljubezen do vere in naroda. Tu naj se uče drobna detska usteca pravilno izgovarjati slovenske glasove. Takih zavodov je največ ustanovila osrednja Matica šolska. Ona oskrbuje 34 otroških zavetišč, več jih je v 2 oddelkih. Samo v Brnu je 6 Matičnih zavetišč v 10. oddelkih. Jednorazrednic uzdržuje češka šolska Matica letos 8, dvorazrednice 3, trirazrednic 6, štirirazrednico 1, petrazrednic 7 in gori omenjene razrede na dveh gimnazijih.

Poglavitna naloga Družbi sv. Cirila in Metoda bodi, da podreza občine, da ustanove slovenske šole ali pa iz-

premene dozdanje nemške ali laške v slovenske. Da se to zgodi, mora izkazati zadostno število slovenskih otrok, potem pa občini vkljub poseči tja do ministerstva in upravnega sodišča. Tako je priborila osrednja Matica šolska že marsikatero šolo Čehom.

V duhu se razgrinja pred menoj bodoča „Mapa delovanja Družbe sv. Cirila in Metoda“. Najnevarnejša črta gori ob koroški in štajarski Dravi je dobro zastavljena. V Celovci — slovenska šola pa otroško zavetišče, isto tako v Velikovci, v Mariboru, v Slovenjem gradci, v Celji . . . Na jugu zopet trdnjava poleg trdnjave. V Trstu več slovenskih zavetišč in slovenska štirirazrednica, jednako v Gorici . . . Nada naša, deca slovenska, oteta je; ona ostaje zvesta veri in jeziku svojih dedov. „O sèn, ne uniči se! A pač! Izgini sèn kot sèn, pa dej — uresniči se.“
Čehosloven.

☞ Naše slike. ☜

Starec iz Podolja.

Na istočni strani Galicije razprostira se ravna, le semtertje z niskim gričevjem prerušena planjava pod imenom Podolje. Prostorna ta planjava sega od Buga do Dnjestra.

Prebivalci Podolja so Malorusi; narod dobrosrčen in poln naravne pojezije. Navzlic velikim stiskam in nadlogam, katere so preživeli Podoljci kot mejaši krščanskega in muhamedanskega sveta in treh velikih, med seboj skoro neprestano bojujočih se držav — Rusije, Poljske in Turčije, ohranili so si vendar še veselo srce in vse na-

rodne posebnosti. Teh pa je pri Malorusih več, nego pri kateremkoli drugem narodu.

Glavno mesto Podolja je Kamenec Podolsk. Sezidano je jako slikovito po strmih bregovih prijazne reke Smotrika. — Prebivalec tega mesta je bil starec, čegar sliko prinašamo danes. Vse črte njegovega obraza, s katerega odseva dobrosrčnost in poštenje, tako so značajne in jasne, da bi bilo odveč govoriti o sliki obširneje.

Pogled po slovanskem svetu.

Slovenske dežele.

Zanimljivo pismo J. Stanovita Frasa, Slovenza (— Stanka Vraza), uzhenza modrosnanftva drugega leta, pisano v Gradci „na den Iv. Hyneka 1834“, objavlja arhivar mesta Prage, dr. J. Emler, v 7. čislu Jelinkovega „Slov. Sbornika“ 1886. Prejel ga je za češki muzej od župnika J. Boštlapila, kateremu ga je pisal Stanko. Takoj iz začetnih vrstic diha unet panslavizem. „Bog Val šprimi, dragi v' duhi flavenfem brate! Ne zhud'te fe, kaj Val lište is rok besimenitih dofegne in is krajov, odkud, kak Valh in moj uzhitelj (Bog mu daj Mosesove leta!) pravi, — neposláno — geště nikoho to k Slávě, ač gim dáwno mjsta přichystáno, ne zhud'te se, kaj i v' teh rajfkjih puhzhbah flavenfkjih glafov (ak ravno flabih!) zhuti, in nehajte mi zameriti — ah ne bote mi ne, ker mi ferze pravi, kaj fva oba fina jedine matere, brata v' duhi, našha shivota in shile loftatki jednega mosga in jedne kervi.“ — Jedrnato opisuje potem tedanje literarno stanje na slovenkem Štajarskem: „Dobro snam blasheni Zhefhe! de Vi zheftitelj in uzhenez Kollorav ne famo s' Zhehmi smilenje mate, kda je nescoda obide, ter se v'flakim flavenfkega imena bratom, kda se njim sle pripeti, tak bote i smilenje meli s' našhim vbogim Slovenskim narodom v' Stajari, kterege narezhje she je prezej zhišto, al ga dofdaj njegovi špifatelji ofkrunjavali fo. Našhi mladenzi fo po nemfhkem sredjeni, — in tak na pol Nemzi.

Malo naf je, ki smo se nemzhini odetergali. — Vlaftenfke mišli in vnetofte befede do narodnofi je pri naf v dolnem Stajari blasenje. — Špifatelji famo abezede smifhlavajo, v' v'laftnem nizhesar s' vun nekih po nemfhkem škopi-zhenih (k. kopito) molitev ne pišhejo, kaj njih malokda felanez rasumi. Severnih Slav. jesikov, bres kterih pomozhi saftonj na ispašenje zhekamo, se skoro noben ne vuzhi. She bi Vam lahko vezh tak shaloftnih obraskov f'fatka našh Slovenzov pifati mel, ali neham valhega zhutlivega ferza sh' njimi trapiti.“ — Pošilja mu neke slovenske in hrvaške knjižice (najbrže 3. zv. Kr. Čebelice, ker pravi, da bi mu rad tudi prvi in drugi poslal, pa ju ni dobiti v Gradci. Rad bi bil šel na Dunaj obiskat ondotne slovanske rodoljube — „in ako bi mogozhe bilo, v' Pefht k nogam našhega proroka (Kolarja) romariti“, ali policija mu ni hotela prepisati potnega lista.

V črno knjigo ž njim! Gospod dr. Karel Slanec, odvetnik v Novem Mestu, odgovoril je neki pravdi pred okrajnim sodiščem v Z. na slovensko tožbo nemški. Na slovensko repliko dal je zopet nemško dupliko i. t. d. Živio! To je doslednost! Na vprašanje, kako opravičuje svoje nekvalifikovano postopanje, on, ki je svoj čas vendar toliko člankov spisal za slovensko uradovanje, odgovoril je patetično: „Ich bin ein alter Oesterreicher! Gospoda dr. Karla Slanca postavljamo s tem na

javni sramotilni oder, da se bodo, ker se sam ne sramuje, vsaj drugi sramovali njega!

Skrajno duševno divjaštvo. Mnogokrat smo čuli že pritožbe, kako brezobzirno in izživajoče se vedejo nemški priseljenci med nami. Dogodek, kateri bodemo danes povedali, pa presega vse, kar nam je doslej znanega.

Pred nekaj leti prišel je v Ljubljano nemški Korošec Kirbisch. V gostoljubni Ljubljani odprl si je slaščičarno. To mu je pripomoglo do skromnega imetka. Gledé na slovensko krotkost in dobrohotnost vzrastel mu je pa tudi pogum. Od narodnega trgovca kupil si je na dolg hišo in dal si jo je na dolg predelati. V tej hiši ima sedaj kavarno in slaščičarno. Prebivalstvu ljubljanskemu pa prepušča poplačati mu dolg za kupljeno in predelano hišo.

Biló je dne 3. junija. Znana demonstracija nemškega telovadnega društva privabila je v Zvezdo mnogo občinstva. Naravno je, da se o pogledu na uprizorjeni spreved „umirajočega Nemštva“ ni moglo vzdržati glasnega izražanja nevolje. Tu prileti naš nemškokoroški junak iz svoje kavarne in se zadere: „**Diese verfluchten Slovaken! Jeden zweiten sollte man aufhängen!**“ (Ti prokleti Slovaki! Vsakega drugega bilo bi treba obesiti.) —

To je pač dokaz skrajnega duševnega divjaštva. Takega moža morali bi se Slovenci ogibati kakor gobavca. Imelo bi pa tudi c. kr. državno pravdnništvo nasproti takim dokazom duševne surovosti in skrajnega narodnega fanatizma postopati po kazenskih zakonih. **Priče za povedano pripravljene smo vedno navesti.**

Velika skupščina Družbe sv. Cirila in Metoda bode na praznik teh dveh njenih patronov 5. julija t. l.

Ob desetih dopoldne bo v cerkvi Srca Jezusovega v Ljubljani v kapelici, sv. Cirilu in Metodu posvečeni, slovesna sv. maša.

Potem bo ob enajstih zborovanje v čitalnici.

Dnevni red:

1. Izvestje osnovnega odbora o sedanjem družbenem stanju;
2. račun o prejetih novcih;
3. volitev družbenega vodstva, nadzorstva in razsodstva ter
4. razgovor o podružničnih nasvetih.

Vabijo se torej vsi, ki imajo na veliki skupščini posvetovalno in glasovalno pravico, to so: pokrovitelji, zastopniki podružnic in udje družbenega vodstva, za zdaj osnovnega odbora, na obilno udeležbo. Podružnični zastopniki smejo tudi namesto sebe poslati pooblaščenca izmed družbenikov. — Ob enem se opominjajo ustanovljene podružnice, če katera še nima stanovitnega načelnštva, da ga nemudoma izvoli ter si tudi potem zastopnika za veliko skupščino izbere ter oboje precej družbenem vodstvu (osnovnemu odboru) v Ljubljani naznani. Na vsakih 50 družbenikov je eden zastopnik.

V Ljubljani dne 16. junija 1886.

Osnovni odbor

Družbe sv. Cirila in Metoda.

Banka „Slavija“ poslala nam je ravnokar svoje poslovno izvestje za leto 1885. Iz njega naj posnamemo, da je imela dne 31. decembra preteklega leta 201.741 članov in 6.410.570 gld. 61 kr. imetka. Njena rezervna in poroštvena zaklada znašali sta 6.584.646 gld. 08 kr. Dobička bilo je 228.475 gld. 99 kr. Od tega do-

bička naklonilo se je raznim zavodom češkim in slovenskim 300 gld. podpore. 7000 gld. določilo se je za napravo posebne zaklade za kurzne razlike, ostanek pa razdelil društvenikom. Skupni dohodki lanskega leta znašali so 2.030.264 gld. 21 kr. — Iz tega kratkega posnetka obširnega poslovnega izvestja vidi se, kako sijajno napreduje banka „Slavija.“ Postala je že največji slovanski zavod v naši državi. — Upamo, da bode trajen ta napredek in da nam uspešni razvoj „Slavije“ dokazuje, da bodo nam Slovanom tudi v političnih ozirih napočili skoro veselejši časi. — Naj nam bode konečno dovoljeno v dokaz napredovanja „Slavije“ omeniti še to, da je ves čas svojega obstoja — torej od leta 1868. do konca leta 1885 — izplačala za škode že ogromno svoto 10.593.818 gld. 57 kr.

„**Ljubljanskemu Zvonu**“. — V svoji 6. letošnji številki piše „Ljubljanski Zvon“, govoreč o debati, katera se je na občnem zboru Matičinem unela zaradi izdajanja Stritarjevih spisov, med drugim tudi tole: „Čudno je donel slavospev pesniku in človeku Stritarju iz ust tistega moža, ki je pred nedavnim časom v svojem listu pozival vso Slovenijo, naj kamenjuje Stritarja zaradi nesrečnih „Dunajskih pisem“ njegovih.“ —

Neprijetno nam je polemizovati z listom, kateremu je namen leposlovno in znanstveno delovanje. Ker se pa, kakor zadnji njegov članek o občnem zboru „Matiče Slovenske“ dokazuje, spušča tudi na drugo polje in poleg leposlovja in znanosti začenja kultivovati tudi zabavljanje, katero nas živo spominja nekdanjega „Ljubljanskega Lista“, štejemo si v dolžnost odgovoriti mu kratko.

Kdor je čital naš list, ve jako dobro, da smo se oglašali vedno le proti Stritarju kot politiku, a da smo obsojajoč njegovo politično delovanje v družbi s profesorjem Šukljjetom — vedno slovesno izjavljali, da Stritarja kot estetika in pesnika zelo cenimo in spoštujemo. Spominjamo tu samo našega članka „Krivi nauki“ v 22. številki na 172. strani leta 1884. Da bi gospodu uredniku „Ljubljanskega Zvona“ to ne bilo znano, dvojimo jako; saj dobro vemo, da se je leta 1884. za naše politične članke nenavadno zanimal.

„Politična strast je huda strast“, piše „Ljubljanski List“ sam. V to hudo strast zabredel je bil profesor Stritar. Obžalovali so to vsi, katerim je bil za predložitelj naše lepe književnosti; vsi, ki so ga kot pesnika jako čislali. Potem, ko je profesor Stritar obmolknil v „Ljubljanskem Listu“, pa smo mu njegove stranpotice radi oprostili; oprostili tem rajše, ker smo vedeli, da so ga k tako čudnemu političnemu delovanju, katero mu je izpodkopavalo veljavo in ugled med slovenskim narodom, mogli zapeljati le politični kratkovidneži.

Čemu nam tedaj sedaj, ko se je ves slovenski narod o lepi „Slovenijini“ slavnosti klanjal estetiku in pesniku Stritarju, „prijatelji“ njegovi pri „Ljubljanskem Zvonu“ kličejo v spomin „zaripljene obraze, boljčee oči, uš v narodnem kožuhu“ in pa ono zarad nas „radikalcev“ iznajdeno in nam posvečeno „molzno kravo“? Da se s tem ne pouzdiguje slavnostno mišljenje, menda vendar vé gospod urednik „Ljubljanskega Zvona“, kateremu toplo priporočamo, naj v prihodnje razločuje estetika in pesnika od — politika.

Bilo nam je težko pisati o tej jako delikatni stvari, a „tu l' as voulu, George Dandin!“

Ostali slovanski svet.

Slovanska zmaga v Pazinu. — Prijatelj našega lista piše nam iz Istre: „Istri se obeta boljša prihodnjost. Zadnje volitve v Pazinu — poleg Pulja najimenitnejšem istrskem mestu — dne 16. in 17. junija ponesle so se za Hrvate prav dobro. Italijanaši zahtevali so za mesto Pazin posebno administracijo, no — vse-

jedno so slovesno propali. Ostali so sami štirje pazinski paše — Constantini, dva Mraka (nomen omen) in Camus — v starešinstvu; osem sedežev odvzeli so jim Hrvatje.

S tem junaškim činom je za naš okraj odsekana iredenti glava. Glasilo Italijanissimov „L' Istria“ niti ne omenja tega poraza.

Še boljšega uspeha nadejamo se pri občinskih volitvah v pazinski okolici. Stalno je skoro, da sovražna stranka propade v vseh treh razredih. Načelni župan bo potem iz vrlega „gneзда sivih sokolova“ — „iz hrvaško-narodnega Lindara.“ —

Pazinske volitve dokazujejo nam, kako zmagonosno prodira narodnostna ideja tudi po istrskih mestih; poročstvo so nam pa tudi, da bode v kratkem nazaj pridobljena vsa malone na pol že potujčena Istra. Previdno in dosledno delovanje istrskih rodoljubov, katerim na čelu je čestita slovenska in hrvaška duhovščina, rodi najboljši sad. Nenaravno gospostvo Italijanstva umika se od dne do dne in v svojo veljavo prihaja zopet Slovanstvo. O Istri pač lahko rečemo: „Zora puca, bit' će dana!“

„Za slogu.“ — Vsi rodoljubi hrvaški, katerim je narodna stvar več nego osebne strasti, uverili so se, da je sedanja taktika opozicije napačna in da se nikdar ne bode doseglo ničesar izdatnega, dokler se obe opozicijski stranki ne združijo v skupno dolovanje proti mažarskemu samosilstvu in narodnjaški popustljivosti. Zato se čedalje gošče čujejo med pristaši stranke prava in neodvisne narodne stranke glasovi po združenju. „Hrvatska“, glasilo stranke prava, protivi se sicer še vedno temu; a umljivo je to, ker so za njo merodavni le nazori dr. Ante Starčevića, kateri se združenju protivi, ker bi po njej izgubil mnogo svoje veljave. Zato pa tem iskreneje piše „Obzor“ „za slogu“ ter se vidi iz njegovih člankov, da so možje, ki izražajo v njih svoja mnenja, res pravi rodoljubi, pripravljeni občni stvari žrtvovati marsikake subjektivne nazore. — Mi, ki stvari na Hrvatskem opazujemo od daleč, uverili smo se že davno, da je tesnejša zveza obeh saborskih opozicij neobhodno potrebna, ako hočete doseči kaj uspehov. Kako sijajno bi o jednodnem, naprej dogovorjenem postopanju v saboru, dopolnjevalo energičnost pravašev globoko znanje in velika govorniška nadarjenost poslancev neodvisne narodne stranke! Iskrena naša želja je torej, naj bi najnovejši poskusi zblizevanja obeh opozicij ne ostali neuspešni. Blagor Hrvatske in napredek Slovanstva bodi pred očmi jednim in drugim!

Vladika Strossmayer pri patrijarhu Andjeliću.

— Lani smo naznanili, da je srbski kralj Milan pri mažarski vladi v Budimpešti izrekel željo, naj bi katoliki na Srbskem ne spadali več pod vrhovno pastirstvo vladike djakovskega, temveč ogrskega primasa ostrogonskega. Razume se samo ob sebi, da je Tiszina vlada začela to željo srbskega kralja takoj zagovarjati z vso pezo svojega upliva pri sveti stolici v Rimu. Ako bi v Djakovu bil drug vladika, dosegel bi bil Milan v zvezi s svojimi mažarskimi „prijatelji in zavezniki“ svoj namen; vladiko Strossmayerja ceni papež Lev XIII. tako jako, da brež njega nikdar ne obravnava o njem ali še celo proti njemu in da bi nikdar ne hotel dopustiti, da bi se žalil na ta ali oni način.

Milan torej ni dosegel svojega namena. Zato je pa nasprotoval in svojo kraljevsko oblast razkazoval na drug način. Strossmayer že dolgo časa ni bil v Srbiji; zato je pa na mig iz Rima želel lani svoje kanonično obiskovanje po dolenjem Sremu razširiti tudi na Srbijo, kjer ga je njegovemu vrhovnemu pastirstvu izročena katoliška naselbina že težko pričakovala. A Milan ni dovolil, da bi vladika prestopil granice njegove države. Še le letos, ko se je ponižan in pobit vrnil z bolgarske meje v „svoj“ dvorec na Teraziji, dal je v to svoje dovoljenje, in vladika Strossmayer je pobitel med svoje vernike v slavni Beli Grad.

Bil je tam kar se daje slovesno sprejet. Tudi pravoslavno občinstvo belograjsko pozdravljalo ga je povsod, kjer se je prikazal, oduševljeno in udano.

Iz Belega Grada se je vrnil Strossmayer skozi Zemun in pridunajske kraje v svojo stolico ter je o tej priliki obiskal v sremskih Karlovcih pravoslavnega patrijarha

Andjelića. Paralelo, katera se nam usiljuje, o obeh teh cerkvenih dostojanstvenikih, bomo raje zamolčali in naveli le ono, kar se nam od celega sprejema pri patrijarhu zdi najznamenitejše in najznačajnejše.

Vladiki Strossmayerju na čast dal je patrijarh Andjelić prirediti velik obed. Na tem obedu nazdravil je drugo zdravico — prva je veljala cesarju in kralju — svojemu gostu s temi-le besedami: „Preuzvišeni gospod, svetli vladika! Po vzgledu sv. Pavla, ki je dejal: pojdemo, da obiščemo brate po mestih in vaseh, zapustili ste tudi Vi, preuzvišeni gospod, svojo prestolnico, da obiščete svoje brate in svoj narod in da vsem prinesete božjega blagoslova in božje milosti. Blagoslovite tudi mene! Vsemogoči Bog naj ohrani Vašo preuzvišenost še mnogo let zdravega in krepkega, na slavo trojedinega Boga, na ponos cerkve ter na radost in tolažbo vsega slovanskega naroda.“

Vladika Strossmayer je odgovoril:

„Zahvaljujem se Vaši Svetosti za prijateljstvo in gostoljubje. Iz vsega srca podeljujem Vam sveti božji blagoslov in želim, da vsemogočni Bog ohrani, krepki in blagoslovi Vas in ves narod Vaš. Naj bi se oba naroda, srbski in hrvaški, zvezala in združila v krščanski ljubezni, kajti oba sta slavna, obeh zgodovina je veličastna. Jeden je narod, dvoje ima imen; ali obe imeni sta jednako pošteni, dični, uzvišeni in slavni.“ —

Tako najslavnejši katoliški vladika pravoslavnemu cerkvenemu knezu nasproti. Daj Bog, da bi v blagor Slovanstvu zavladata jednaka uzajemnost med vsemi katoliškimi in pravoslavni svečeniki. Saj v istega trojedinega Boga verujemo in iste smo bratje krvi.

Jovanu Ristiću, znanemu rodoljubi in jedinemu resničnemu državniku srbskemu, prepovedal je kralj Milan pristop k dvoru. Posebno žalostil se pač Ristić ne bode zaradi tega, a značajno je vedeti, da si je Ristić naklonil nemilost kraljevo s tem, da je v svojem glasilu „Nova Ustavnost“, priobčil ono spomenico, katero je izročil kralju tedaj, ko ga je le ta navidezno klical k vladi. Mora pač slabo vest imeti Milan, da ga je to tako razburilo in razsrdilo.

„Československa jednota“, imenuje se društvo, katero se je meseca aprila ustanovilo v Pragi. Namen mu je kupovati književne plode, ustanavljati knjižnice, prirejati javna predavanja in podpirati slovanske dijakove, prihajajoče na praška učilišča. Na čelu društva stoji znani pospeševatelj slovanske uzajemnosti in pisatelj češki: dr. Pavel Durdík, dr. J. Herold, Josef Holeček, Karel Peter Kheil, Jan V. Lego, Adolf Patera in dr. J. Vašatý. Imena teh mož so nam porok, da bode društvo svojo nalogo izvrstno izpolnjevalo in postalo imenitna ustanova v življenju slovanskih narodov.

Veliki češki ilustrirani list „Světovor“ priobčil je v svoji 27. letošnji številki dne 11. junija sliko gospoda Jurija Šubica in pa reprodukcijo bralca „Slovanovim“ že znanih alegoričnih slik „starinstvo in prirodopis.“ „Světovor“ se večkrat ozira na nas Slovence in zato bi bilo želeti, da bi bil med nami bolj razširjen. On se v vsakem oziru more meriti z nemškimi ilustriranimi listi, s katerimi je domovina naša tako rekoč prepravljena.

Češko narodno gledališče obiskalo je binkoštni ponedeljek 244 Čehov in Poljakov z Nemškega. Sprejem njihov bil je na celem potu od Podmokli do Prage jako lep. Posebno starodavno znano narodno mesto Roudnice odlikovalo se je s prisrčnostjo, s katero so mladi in stari, moški in ženske sprejemale na kolodvoru iz daljnjih krajev prihajajoče rojake. — V Pragi pa je bil sprejem velikanski. Na kolodvoru in po bližnjih ulicah okolo njega zbralo se je na tisoče občinstva, katero je o prihodu vlaka burno pozdravljalo prišlece, potem pa kakor iz jednega grla zapelo: „Hej Slovane!“ Povsod, kjerkoli so se pri-

kazali gostje, pozdravljalo jih je občinstvo s klici „Slava!“ in „Na zdar!“ in rodoljubno meščanstvo praško, njemu na čelu tudi nam Slovencem dobro znani Vojta Náprstek, tekmovalo je med sabo, da osladi kolikor mogoče svojim gostom bivanje v Pragi.

Rusija proti Nemcem. — Da smo v teku stoletij izgubili toliko, prvotno v naši lasti bivše zemlje, uzrok je pred vsem slovanska miroljubiva narav in dobrosrčnost. Ko je namreč nenasitni nemški naš sosed stegoval pohlepno svoje roke po slovanskih deželah; ko nam je jemal imetje in jezik, niso se naši pradedje iz same miroljubivosti ganili, in tako je prišlo, da se sedaj šopiri on oblastno po deželah, katere so obdelovali naši pradedje. Na žalost svojo vidimo pa tudi še danes, da se Slovani z večine niso še spametovali, temveč da se navadno iz zgolj dobrosrčnosti umikajo še vedno tujcem, ki ošabno prodirajo v njihovo zemljo.

Zato nas je tem bolj razveselila vest, da se je Rusija konečno spametovala in da resno misli na to, kako bi zabranila, da bi Nemci ne prodirali dalje v njeno ozemlje, kjer na vse drugo mislijo prej, nego na hvaležnost do onih, katerih gostoljubnost uživajo. Vlada je namreč sestavila poverjenstvo, kateremu je dala nalog proučiti razmere nemških priseljencev v zapadnih gubernijah ter nasvetovati, kaj naj se stori proti njim v korist Rusije. Po vsestranskem posvetovanji nasvetovalo je poverjeništvu, naj se Nemcem zabrani kupovati zemljišča in hiše v zapadnih gubernijah in naj se nikdo iz njih ne sprejme v rusko državljansko zavezo, ako ni najmanje deset let že stanoval v Rusiji. Vlada gledé na te nasvete svojih sklepov še ni storila; upati pa je, da bode, ker je rekla a. izpregovorila tudi b. Želeti bi le bilo, da bi se jednako, kakor s priseljenci v pribaltskih gubernijah, ravnalo tudi z ostalimi nemškimi priseljenci po celi ruski državi. Prevelika mehkoča utegnila bi biti na škodo Rusiji in slovanski stvari. Divjanje Bismarkovo na Poznanskem imelo bi odpreti oči ruskim državnikom.

Dne 15. junija umrl je v Petrogradu slavni ruski dramatski pisatelj Aleksander Nikolajevič Ostrovskij v 64. letu svoje dobe. Vso Rusijo je vest o smrti tega izredno plodnega in priljubljenega pisatelja razžalostila; saj ga ni ruskega gledališča, na katerem bi se ne bile predstavljale njegove glume neštēvilnokrat. Poleg romanopisca Tolstega bil je Ostrovskij najpopularnejši vseh ruskih živečih pisateljev. — Rodil se je A. N. Ostrovskij v Moskvi, v kateri je tudi dovršil gimnazijske in vseučiliščne nauke. Po končanih naukih postal je uradnik pri moskovskem trgovskem sodišči. Tu je imel dovolj prilike spoznati življenje moskovskih trgovcev. Njihove tipične postave s prirojeno jim prostosrčnostjo in nenavadno razvito lokavostjo bili so mu prvi predmeti dramatskim poskusom. Obnesli so se mu dobro. Moskovsko občinstvo sprejelo jih je jako blagohotno, kajti predočevali so mu lep kos domačega življenja. To je Ostrovskega napotilo, da se je odpovedal službi in je odselej živel le književnosti. Napisal je celo množico igrokazov, veselih iger in glum, katere vse so se obdržale stalno na odru. Vsako leto napisal je vsaj po jedno dramatsko delo. Ravnateljstva ruskih gledališč bodo izgubo njegovo še posebno čutila zato, ker Rusi nimajo narastaja dramatskih pisateljev.

Stolna cerkev krakovska na staroslavnem gradu Wawelu bode se po prizadetji vladike Dunajevskega začela popravljati in obnavljati. V ta namen sestavil se je že poseben odsek pod predsedništvom kanonika Gaw-

roiskega. Najdelavnejša oseba v odboru je slikar Jan Matejko, čegar nadzorstvu se bodo prepustila tudi vsa restavracijska dela. — Poljaki se za to podjetje jako zanimajo, kajti stolna cerkev wawelska jim je zato, ker so v njej pokopani poljski kralji, pravo narodno svetišče.

En Bulgarie et en Roumélie, Mai-Juni 1884, par Léon Erdic, imenuje se knjiga Emila Queuilleta, bivšega svetnika v bolgarskem ministerstvu financij. Novoga v knjigi ni nič posebnega, razven pohvala hrabrosti bolgarskega naroda in uverjenje, da Bolgariji ne hoté potonoti v ruskem morji. Najevši se v Bolgariji, Francoz celo trdi, da so Bolgariji vzeli Šipko; tega celo noben Bolgar doslej ni tvrdil. Zakaj je prej niso vzeli, nego so čakali ruske pomoči? Ako so taki junaki, to jim seveda ne bo treba potonoti v ruskem morji, pa tega, zdi se nam, Rusija nikdar ni želela. Dva meseca je bil Francoz v Bolgariji na strani kneza Battenberga, pa piše že, kako mu je diktoval „junaški pruski lejtenant!“ In kako zna Bolgarijo! Treba mu je bilo samo dveh mesecev, in že uči svoje rojake o Bolgariji! To je podobno Aleksandru Dumas otcu, ki je bil nekaj tednov v Rusiji, pa je že pisal celo knjigo o njej, kjer mej drugim n. pr. govori, da v Rusiji ily a une espèce de chiens qui s'appellent „sobaka.“ Sobaka se imenuje vsak pes v Rusiji.

Popravki.

Nekatere neljube tiskovne napake so ostale v predzadnji številki; na strani 166. z leva 24. vrsta od zgoraj moralo bi stati „vzbujajo“ namesto vzbujaj; str. 167. z leva 25. vrsta od zdolaj „iz njih“ namesto iz nje; na strani 169. in 170. sta dva odstavka promenila svoji mesti, in sicer poprej bi moralo biti onih šest vrst: Pazka, in stoprav potem odstavek: „Največje zasluge itd.“; takisto je na strani 172. z leva, vrsta 24. po tiskovni pomoti: „belunko“, a mora biti „belunec“; na str. 173. z desna 24. vrsta moralo bi stati „odborova seja“, namesto „odbora seja“.

Slike Božidarja Raiča dobivajo se pri upravnistvu „Slovanom“ po 30 kr., po pošti po 36 kr. Kdor jih naroči vsaj pet komadov, dobi jih tudi po pošti po 30 kr.

Današnje številko poslali smo še vsem dose-danjim naročnikom. Prihodnje pa dobé le oni, ki naročnino ponové o pravem času.

Listnica uredništva:

Gosp. M. . . v . . . d. K. v G. Poslane nam pesmice ne moremo priobčiti, ker še ni godna za tisek. Še mnogo in premnogo se je treba učiti! . . . Prosimo Vas, da nam naznanite svoje pravo ime!

Vesninu! Prosimo Vas, potrudite se k uredniku, da se dogovorimo o nekaterih važnih stvaréh.

Gospodu J. B. v R. pri K.: Zgodilo se bode po Vaši želji.

Listnica upravnistva:

Javljamo s tem č. gg. naročnikom, da imamo 1 lanski dobro ohranjen letnik „Slovana“ na prodaj.

Akad. društvo „Hrvatska“ v Gradci: Štev. 16. lanskega letnika Vam ne moremo poslati, ker je bila zaplenjena. Vaš letnik je cel!

Vse gg. dijake prosimo, da nam o pravem času naznani, kam naj se jim v počitnicah pošilja list.

„Slovan“ izhaja 1. in 15. dan vsakega meseca. Cena mu je za unanje naročnike za vsé leto 4 gld. 60 kr., za polu leta 2 gld. 30 kr. in za četrt leta 1 gld. 15 kr.; za ljubljanske: za vse leto 4 gld., za polu leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld.; za dijake pa: 3 gld. 60 kr. — Posamične številke se prodajajo po 20 kr. — Naročnina, reklamacije in inserati naj se pošiljajo upravnistvu, dopisi pa uredništvu na Kongresnem trgu šte. 7. Nefrankovani dopisi se ne sprejemajo in rokopisi ne vračajo. — Za inserate se plačuje za navadno dvo-stopno vrsto, če se tiska jedenkrat 8 kr., če se tiska dvakrat 7 kr., če se tiska trikrat 6 kr., če se pa tiska večkrat, po dogovoru.